

**UCHWAŁA NR XXXVI/914/2012
RADY MIASTA STOŁECZNEGO WARSZAWY
z dnia 17 maja 2012 r.**

**w sprawie Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy
w Rodzinie m.st. Warszawy na lata 2012-2016**

Na podstawie art. 6 ust. 2 pkt 1 i ust. 3 pkt 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. Nr 180, poz. 1493, z późn. zm.¹⁾) oraz art. 11 ust. 1 ustawy z dnia 15 marca 2002 r. o ustroju miasta stołecznego Warszawy (Dz. U. Nr 41, poz. 361, z późn. zm.²⁾), uchwala się, co następuje:

§ 1. Ustala się Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie m.st. Warszawy na lata 2012-2016, stanowiący załącznik do uchwały, zwany dalej Programem.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Prezydentowi m.st. Warszawy.

§ 3. 1. Uchwała podlega publikacji w Biuletynie Informacji Publicznej Miasta Stołecznego Warszawy.

2. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

**Przewodnicząca
Rady m.st. Warszawy
(-)
Ewa Malinowska-Grupińska**

---

¹⁾ Zmiany wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2009 r. Nr 206, poz. 1589, z 2010 r. Nr 28, poz. 146 i Nr 125, poz. 842 oraz z 2011 r. Nr 149, poz. 887.

²⁾ Zmiany wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2002 r. Nr 127, poz. 1087, z 2006 r. Nr 249, poz. 1826 i poz. 1828, z 2009 r. Nr 95, poz. 787 oraz z 2011 r. Nr 21, poz. 113.

Załącznik
do uchwały nr XXXVI/914/2012
Rady m.st. Warszawy
z dnia 17 maja 2012 r.

Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie m.st. Warszawy na lata 2012-2016¹

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej w art. 18 i 71 wskazała, że instytucja rodziny jest objęta szczególną ochroną i opieką Rzeczypospolitej Polskiej, a Państwo ma obowiązek uwzględnić jej dobro w swej polityce społecznej, zwłaszcza poprzez udzielanie szczególnej pomocy rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji społecznej. Stąd zadaniem Państwa jest ochrona rodziny przed zagrożeniami, w tym przed przemocą ze strony osób najbliższych.

Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie definiuje przemoc w rodzinie jako jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste członków rodziny, a także innych osób wspólnie zamieszkujących lub gospodarujących, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą (art. 2, ust. 2 ustawy).

1 sierpnia 2010 roku weszła w życie Ustawa z dnia 10 czerwca 2010 roku o zmianie ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 125, poz. 842), w której wprowadzono wiele nowych uregulowań. Nowelizacja kładzie nacisk na rozwój profilaktyki, rozszerza formy pomocy udzielanej bezpłatnie ofiarom² przemocy w rodzinie oraz nakłada na gminy i powiaty nowe obowiązki, w tym opracowania i realizacji powiatowych i gminnych programów przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie, a także tworzenia gminnych zespołów interdyscyplinarnych ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Niniejszy Program obejmuje zadania, które na m.st. Warszawę nakłada ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie. Uwzględnia również nowe zadania i instytucje prawne wprowadzone wspomnianą powyżej nowelizacją.

Realizacja Programu, w szczególności w obszarach profilaktyki, ochrony i wsparcia osób dotkniętych przemocą oraz oddziaływań wobec osób stosujących przemoc, jest ukierunkowana na ograniczenie zjawiska przemocy w rodzinie wśród mieszkańców m.st. Warszawy i zwiększenie skuteczności podejmowanych działań.

Program jest zgodny z:

- Krajowym Programem Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2006-2016,
- Wojewódzkim Programem Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2011-2016,
- Społeczną Strategią Warszawy – Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2009-2020,

---

¹ Nazwa programu jest zgodna z Ustawą z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie.

² Profesjonaliści pracujący w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie często unikają używania określeń stygmatyzujących typu „ofiara, sprawca przemocy”, powszechnie używa się określeń „osoba doświadczająca/doznająca przemocy”, „osoba pokrzywdzona przemocą”, „osoba stosująca przemoc”, w ustawie o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie używane są określenia „osoba dotknięta przemocą” i „osoba stosująca przemoc”. W Programie użyto zamiennie podanych powyżej określeń.

- Narodowym Programem Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na lata 2011-2015,
- Wojewódzkim Programem Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na lata 2011-2016,
- Programem Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych m.st. Warszawy w 2012 r.,
- Programem Operacyjnym „Rodzina” na lata 2010-2020.

Podstawy prawne Programu:

- Ustawa z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2005 r. Nr 180, poz.1493, z późn. zm.),
- Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2009 r. Nr 175, poz. 1362, z późn. zm.),
- Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 1982 r. Nr 147, poz. 1231 z późn. zm.).

Rozdział 1

Problem przemocy w rodzinie na terenie m.st. Warszawy oraz podsumowanie realizacji „Miejskiego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2007-2011”

Doświadczenia wynikające z realizacji w latach 2007-2011 Miejskiego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie (MPPPwR) stanowiły punkt odniesienia do opracowania Programu na lata 2012-2016.

Przygotowanie Programu poprzedzone zostało analizą problemu przemocy w rodzinie w Warszawie oraz działań podejmowanych na rzecz jego rozwiązania³. Analizę tę przeprowadzono na podstawie następujących badań i statystyk:

- „Opinie warszawiaków na temat zjawiska przemocy w rodzinie”, CBOS, Warszawa listopad 2007, lipiec 2008, czerwiec 2009. Źródło: „Barometr Warszawski”.
- „Opinie warszawiaków na temat zjawiska przemocy w rodzinie”, ARC Rynek i Opinia, Warszawa 2010, 2011.
- „Opinie warszawiaków na temat zjawiska przemocy w rodzinie”, Centrum Komunikacji Społecznej. Urząd m.st. Warszawy, Raport przygotowany dla Biura Polityki Społecznej Urzędu m.st. Warszawy (analiza porównawcza), Warszawa czerwiec 2011.
- Analiza funkcjonowania Ośrodków Pomocy Społecznej w „Miejskim Programie Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie”, ARS-C, Warszawa październik 2010.
- „Punkty Informacyjno-Konsultacyjne w przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie”, ARS-C, Warszawa grudzień 2010.
- Monitoring MPPPwR, ARS-C, Warszawa, kwiecień 2008 – marzec 2010.
- „Opinie kobiet doświadczających przemocy w rodzinie w zakresie pomocy i wsparcia udzielanego przez wybrane warszawskie instytucje świadczące usługi na rzecz ofiar przemocy w rodzinie”, EDUKATOR, Warszawa sierpień 2011.

---

³ „Diagnoza problemu przemocy w rodzinie i przeprowadzonych działań w ramach realizacji Miejskiego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2007-2011 na terenie m.st. Warszawy”. Opracowanie: ARS-C Robert Sobiech dla Biura Polityki Społecznej Urzędu m.st. Warszawy, Warszawa 2011.

- Dane przekazane przez Wydział Prewencji Komendy Stołecznej Policji, Prokuraturę Okręgową w Warszawie oraz Prokuraturę Okręgową Warszawa – Praga w Warszawie.

Przemoc w rodzinie należy do zjawisk, w których obiektywna diagnoza społeczna jest utrudniona. Złożony kontekst czynników kulturowych i społecznych sprawia, że źródła informacji o problemie ukazują jedynie fragment rzeczywistego obrazu zjawiska. Poniżej przedstawiono skrót najważniejszych informacji oraz wnioski wynikające z analizy przytoczonych wcześniej danych źródłowych.

- Z badań ARC Rynek i Opinia (ARC) przeprowadzonych w 2011 roku wynika, że co trzeci dorosły warszawiak przyznaje się do tego, że on sam lub ktoś z członków jego gospodarstwa domowego doznawał przynajmniej jednej z następujących form przemocy: był słownie obrażany, szantażowany, szarpany, bity. W tej grupie respondentów ponad połowa badanych (55%) zadeklarowała, że w rodzinie dochodziło do aktów przemocy fizycznej (szarpania, popychania, bicia).
- 59% badanych w 2011 r. przez ARC warszawiaków uważało, że karcenie dzieci klapssem nie jest przemocą, a 30% badanych zgadzało się z poglądem, że „rodzice mają prawo uderzyć nieposłuszne, aroganckie dziecko”.
- Pracownicy ośrodków pomocy społecznej m.st. Warszawy oceniają, że rodziny, w których występuje zjawisko przemocy stanowią ok. 12% rodzin zamieszkałych na terenie Warszawy, zaś pracownicy punktów informacyjno-konsultacyjnych szacują ten wskaźnik na ok. 20%.
- Pracownicy ośrodków pomocy społecznej oceniają, że co trzecia rodzina, w której występuje przemoc nie spotyka się z żadną formą interwencji czy pomocy.
- W latach 2008-2010 warszawska policja podejmowała co roku ponad 2 tys. interwencji związanych z przemocą w rodzinie.
- Statystyki policyjne odnotowują w Warszawie corocznie ponad 2,5 tys. ofiar przemocy domowej.
- Wśród osób pokrzywdzonych dominują zdecydowanie dorosłe kobiety (1839 osób spośród 2665 wszystkich pokrzywdzonych w 2010 roku).
- Osoby działające pod wpływem alkoholu stanowiły blisko połowę wszystkich sprawców przemocy domowej, przy czym z roku na rok coraz większą grupę sprawców stanowiły osoby nie działające pod wpływem alkoholu (45% w 2008 roku, 50% w 2009 roku i 57% w 2010 roku).
- W latach 2008-2010 warszawskie prokuratury wszczęły 6118 postępowań przygotowawczych w sprawach z art. 207 kk, z czego 1606 spraw zakończyło się skierowaniem aktu oskarżenia do sądu.
- Stosunkowo nieliczna grupa mieszkańców Warszawy (32% w 2010 i 34% w 2011 roku) ma wiedzę na temat instytucji zajmujących się problemem przemocy w rodzinie, a niemal 3/5 warszawiaków nie potrafi spontanicznie wymienić instytucji czy organizacji zajmujących się problemem przemocy w rodzinie.
- W 2011 roku 21% badanych przez ARC znało osoby, które reagowały na przypadki przemocy w innych rodzinach. Co dziesiąty badany deklaruje, że sam podejmował próby takich interwencji. Osoby, które same reagowały lub znały osoby reagujące na przypadki przemocy w rodzinie najczęściej wskazywały na takie zachowania, jak próby osobistej interwencji oraz informowanie policji.
- W 2011 roku jedynie 29% wśród badanych dorosłych warszawiaków pozytywnie oceniało szanse otrzymania pomocy.

- W 2011 roku 63% badanych twierdziło, że „wiele rodzin dotkniętych przemocą nie otrzymuje potrzebnej im pomocy”, a przeciwnie opinie formułowało jedynie 13% badanych.

Monitoring „Miejskiego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2007-2011”, prowadzony w okresie od kwietnia 2008 r. do marca 2010 r., pokazał, że:

- Spośród 128 organizacji uczestniczących w realizacji Programu, 102 posiadało status jednostki samorządu terytorialnego, 24 – organizacji pozarządowej i 2 – instytucji administracji rządowej.
- Wśród realizatorów Programu najliczniej reprezentowane są poradnie psychologiczno-pedagogiczne (21), punkty informacyjno-konsultacyjne (19), wydziały spraw społecznych i zdrowia (18) i ośrodki pomocy społecznej (18).
- Zdecydowana większość organizacji (88) uczestniczących w Programie prowadzi działalność lokalnie na terenie poszczególnych dzielnic m.st. Warszawy.
- Przemoc w rodzinie jest jednym z wielu problemów, którymi zajmują się organizacje uczestniczące w realizacji Programu. W analizowanym okresie jedynie ok. 7% tych organizacji zajmowało się wyłącznie problemem przemocy domowej.
- W realizacji zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie uczestniczyło ponad 2300 pracowników organizacji objętych monitoringiem, co stanowi 59% wszystkich osób zatrudnionych w tych organizacjach.
- Mniej więcej co trzeci pracownik realizujący zadania Programu zatrudniony był w ośrodku pomocy społecznej.
- Za największe ograniczenie w realizacji zadań Programu 21% organizacji wskazało na trudności wynikające z łączenia działań z zakresu przeciwdziałania przemocy z wykonywaniem innych zadań, 19% organizacji – na ograniczenia związane z przepisami prawa.
- Za najważniejszy czynnik wspomagający przeciwdziałanie przemocy w rodzinie uznano kwalifikacje i zaangażowanie pracowników (łącznie wskazania 40% organizacji) oraz dobrą współpracę z innymi organizacjami (24% wskazań).
- Połowa badanych organizacji podejmowała wysiłki na rzecz zwiększania wiedzy i umiejętności swoich pracowników, delegując ich na różne formy podnoszenia kwalifikacji.
- W różnych formach doskonalenia wiedzy i kwalifikacji wzięło udział łącznie 2767 osób⁴.
- Od 79% do 94% organizacji działających w opisywanym obszarze przygotowało i rozpowszechniało informacje przeznaczone dla ofiar przemocy. Systematycznie wzrastała też liczba organizacji opracowujących informacje dla sprawców przemocy i w pierwszym kwartale 2010 roku działania te prowadziła ponad połowa organizacji zajmujących się przygotowaniem i rozpowszechnianiem informacji.
- Zorganizowano 161 konferencji, seminariów i debat dotyczących problemu przemocy w rodzinie. Wzięło w nich udział ok. 6 tys. Osób.
- Ukazało się 367 artykułów prasowych, wyemitowano 220 audycje radiowych oraz 185 audycje telewizyjnych poświęconych przemocy w rodzinie. Kontakty z mediami nie posiadały charakteru działań systemowych i w dużej mierze zależały od indywidualnej aktywności poszczególnych organizacji.
- W programach profilaktycznych wzięło udział ponad 182 tys. osób, w tym ponad 78 tys. dzieci, 76 tys. młodzieży i ponad 21 tys. rodziców. W programach

---

⁴ Liczba osób przeszkolonych jest większa niż liczba pracowników bezpośrednio uczestniczących w Programie.

przeznaczonych dla pracowników żłobków, przedszkoli, szkół i innych placówek oświatowych wzięło udział blisko 16 tys. osób. Tematyka programów obejmowała najczęściej kształtowanie umiejętności wychowawczych rodziców, umiejętności komunikacji, reagowania na przemoc i poszukiwania pomocy w sytuacji zagrożeń oraz rozwiązywania konfliktów.

- Ujawniono 7667 rodzin zagrożonych przemocą. Identyfikacja zagrożenia przemocą domową była dokonywana w sposób systematyczny. W każdym kwartale ujawniono blisko 1 tys. nowych przypadków zagrożeń. Najwięcej przypadków zagrożeń zidentyfikowały punkty informacyjno-konsultacyjne (2211), ośrodki pomocy społecznej (1767) oraz organizacje pozarządowe (1626).
- Z różnych form pomocy i wsparcia udzielanych rodzinom, w których występowała przemoc skorzystało ponad 43 tys. osób. W każdym kwartale pomoc i wsparcie docierały do blisko 4-5 tysięcy osób. Pomoc ofiarom przemocy oferowana była przede wszystkim przez organizacje pozarządowe, które objęły swoimi działaniami blisko 24 tys. osób. Znacznie mniej ofiar przemocy korzystało ze wsparcia punktów informacyjno-konsultacyjnych (8258) oraz z pomocy oferowanej przez ośrodki pomocy społecznej (4600).
- W znacznej części warszawskich dzielnic w rodzinach dotkniętych przemocą systematycznie zakładano „Niebieskie Karty”. W okresie od 2008 do 2010 roku założono 849 „Niebieskich Kart”. W każdym z kwartałów zakładano od 85 do 140 nowych kart.
- W ciągu 2 lat prowadzenia monitoringu udzielono schronienia 1614 osobom dotkniętym przemocą w rodzinie.
- Działania wobec sprawców przemocy stanowiły najslabiej rozwinięty element Programu. W całym okresie objętym monitoringiem prowadziło je około 27% badanych organizacji. Za najważniejszy obszar aktywności uznawało je od 3% do 10% badanych organizacji. Prowadziła je większość podmiotów leczniczych udzielających świadczenia w zakresie leczenia odwykowego, blisko 50% ośrodków pomocy społecznej, 25%-50% specjalistycznych poradni rodzinnych oraz 26%-58% punktów informacyjno-konsultacyjnych.
- W różnych formach oddziaływania uczestniczyło 6105 sprawców przemocy, w tym 5420 mężczyzn. Ponad 2400 osób, to jest 40% wszystkich sprawców uczestniczących w działaniach Programu, stanowiły osoby będące przedmiotem krótkotrwałych interwencji prowadzonych przez izbę wytrzeźwień. Blisko 3000 sprawców zostało objętych działaniami punktów informacyjno-konsultacyjnych i ośrodków pomocy społecznej. W programach terapeutycznych i korekcyjno-edukacyjnych uczestniczyła nieliczna grupa sprawców: 496 osób wzięło udział w programach terapeutycznych, a 682 osoby uczestniczyły w zajęciach korekcyjno-edukacyjnych. Programy terapeutyczne ukończyło jedynie około 30% uczestników, a zajęcia korekcyjno-edukacyjne blisko 60% sprawców.
- W 2010 roku ewaluacje dokumentujące osiągnięte rezultaty podejmowanych działań prowadziło 24% organizacji. Niemal wszystkie ewaluacje prowadzone były przez pracowników badanych organizacji (ewaluacje wewnętrzne). Do wyjątków należały ewaluacje zewnętrzne zlecane niezależnym firmom badawczym. Prowadziło je jedynie 2% organizacji.

Rozdział 2

Analiza SWOT Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie m.st. Warszawy na lata 2012-2016

Mocne strony

1. Dobra współpraca Urzędu Miasta ze służbami, instytucjami i organizacjami zajmującymi się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie.
2. Duża liczba organizacji pozarządowych zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie oraz tworzenie się sieci organizacji/placówek zajmujących się tym problemem.
3. Wysokie kompetencje i stałe doskonalenie się pracowników organizacji zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie.
4. Szeroka oferta usług dla rodzin dotkniętych przemocą uwzględniająca w szczególności potrzeby dzieci i kobiet – ofiar przemocy.
5. Zlecanie zadań publicznych organizacjom pozarządowym w trybie konkursów wieloletnich zapewniających ciągłość oddziaływań.

Słabe strony

1. Brak istniejących standardów usług oferowanych przez organizacje zajmujące się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie.
2. Słabe zróżnicowanie oferty dla sprawców przemocy, dominacja programów terapeutycznych przeznaczonych dla osób uzależnionych od alkoholu.
3. Traktowanie problemu przemocy w rodzinie przede wszystkim jako części problemu uzależnień alkoholowych, pozostawiające poza obszarem oddziaływania zjawisko tzw. „trzeźwej przemocy”.
4. Skoncentrowanie dużej części oferty pomocy dla ofiar przemocy w rodzinie na działaniach doraźnych oraz brak oferty wspierającej aktywność zawodową i wykonywanie ról społecznych.
5. Brak mieszkań chronionych dla ofiar przemocy i przejściowych form schronienia dla osób opuszczających placówki stacjonarne.
6. Ograniczona możliwość zapewnienia schronienia ofiarom przemocy ze względu na ograniczoną liczbę miejsc w placówkach specjalistycznych.
7. Niedostateczna współpraca interdyscyplinarna i międzyinstytucjonalna w zakresie udzielanej pomocy oraz informowania o ofertach pomocy realizowanych przez inne podmioty.

Szanse

1. Integrowanie i koordynowanie działań w środowiskach lokalnych przez zespoły interdyscyplinarne ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz rozwiązywanie problemów poszczególnych rodzin przez grupy robocze.
2. Możliwość wykorzystywania istniejących przepisów prawa pozwalających na skuteczniejszą izolację sprawców od ofiar przemocy w rodzinie.
3. Tworzenie koalicji i partnerstw na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie.
4. Możliwość pozyskiwania środków finansowych z funduszy UE i funduszy Europejskiego Obszaru Gospodarczego na programy przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Zagrożenia

1. Utrzymujące się stereotypy dotyczące społecznych ról kobiet i mężczyzn.
2. Często spotykany brak reakcji mieszkańców na przypadki przemocy w rodzinie związany z funkcjonującymi w społeczeństwie stereotypami oraz brakiem wiedzy o instytucjach zajmujących się problemem przemocy w rodzinie.
3. Przewlekłość spraw sądowych dotyczących przemocy w rodzinie, utrudniająca skuteczną pomoc dla ofiar przemocy w rodzinie.

Rozdział 3

Rekomendacje

W oparciu o przedstawione wyniki badań, wnioski płynące z monitoringu Miejskiego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2007-2011 oraz analizę SWOT w Programie na lata 2012-2016, rekomenduje się do realizacji:

- Kontynuowanie działań edukacyjnych w celu zwiększenia reakcji społeczeństwa wobec przypadków przemocy w rodzinie oraz aktywizacji ofiar przemocy do szukania pomocy.
- Zwiększenie ilości i różnorodności form oddziaływań profilaktycznych kierowanych do rodzin zagrożonych przemocą.
- Rozwijanie kompleksowej oferty pomocowej dla rodzin dotkniętych przemocą.
- Zróżnicowanie oferty i zwiększenie oddziaływań kierowanych do sprawców przemocy w rodzinie.
- Tworzenie warunków do zwiększenia współpracy pomiędzy realizatorami Programu.
- Cykliczne diagnozowanie zjawiska przemocy w rodzinie, prowadzenie monitoringu i ewaluacji Programu.

Rozdział 4

Opis koncepcji, cele i założenia Programu

Koncepcja Programu oparta została na uproszczonym schemacie matrycy logicznej⁵. Schemat oddziaływania Programu przedstawia powiązanie celów Programu z proponowanymi działaniami. Zawiera on także propozycje wskaźników ilustrujących realizację proponowanych celów, co umożliwi prowadzenie monitoringu Programu oraz jego ewaluację.

---

⁵ Matryca logiczna jest jednym z kluczowych instrumentów Zarządzania Cyklem Projektów (ZCP), metodyki zarządzania projektami, która jest rekomendowana przez Unię Europejską. Pozwala ona na precyzyjne określenie struktury programu oraz na sprawdzenie spójności celów programu (wpływu, rezultatów i wyników). Matryca zawiera także opis wskaźników ilustrujących osiągnięcie celów programu oraz źródeł ich pochodzenia. Źródła: Project Cycle Management. European Commission Joint Relex Service for the Management of Community Aid to Non-member Countries (SCR) ITAD Ltd. 1999.

A Project Cycle Management and Logical Framework Toolkit – A practical guide for Equal Development Partnerships. European Union. European Social Fund. GB EQUAL SUPPORT UNIT. 2005.

Program obejmuje następujące elementy:

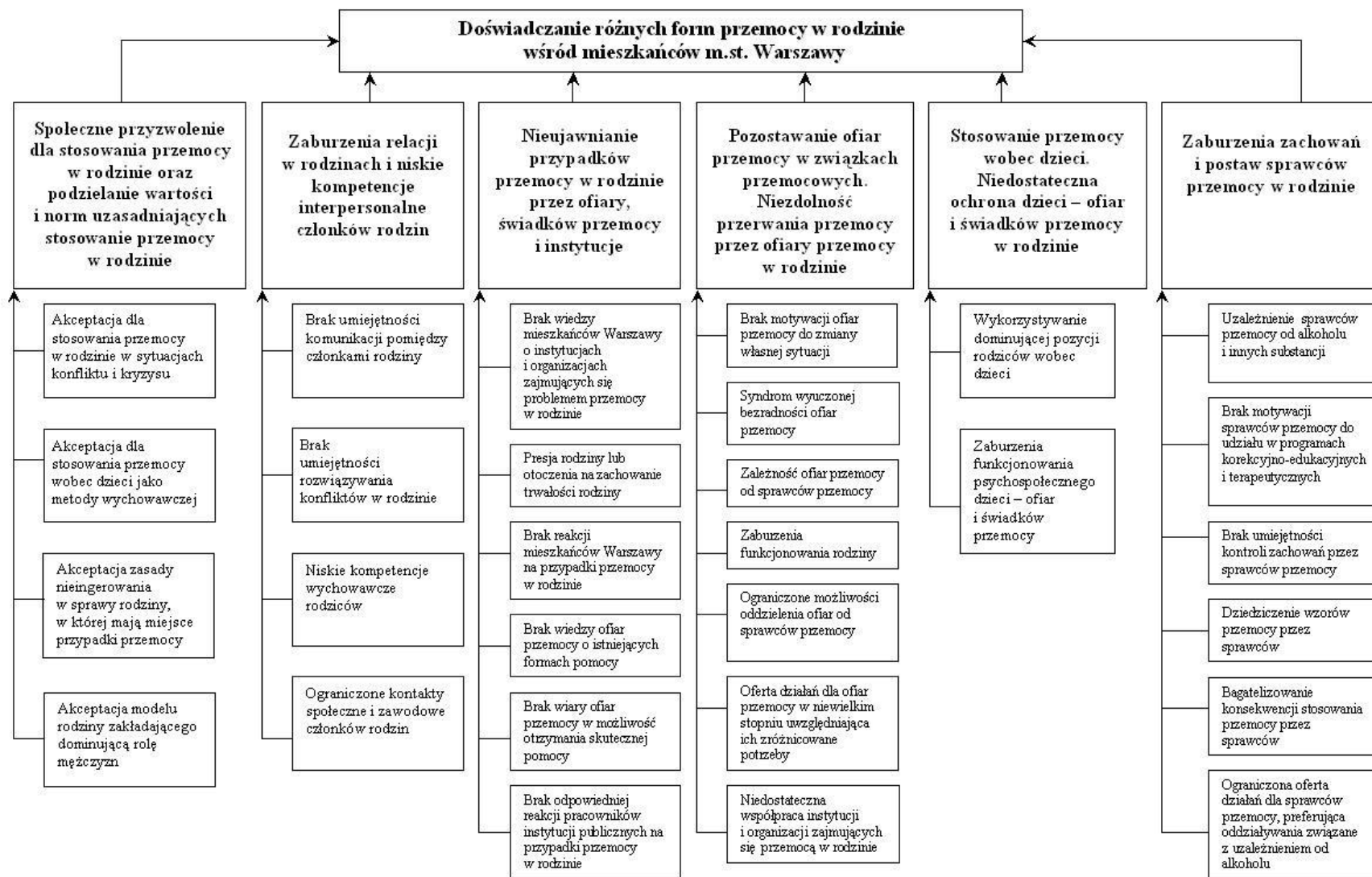
- **cele Programu**, w tym:
  - **cel główny**, przedstawiony jako wpływ Programu na zmniejszenie skali zjawiska,
  - **cele szczegółowe**, które zakładają osiągnięcie określonych rezultatów,
- **priorytetowe obszary Programu**,
- **wskaźniki** realizacji celów Programu i źródła ich pochodzenia,
- **kluczowe działania** realizujące cele Programu i instytucje odpowiedzialne za ich realizację,
- metody **monitorowania i ewaluacji** Programu.

Matryca logiczna powstała na bazie analizy ukazującej związku przyczynowe i uwarunkowania **głównego problemu będącego przedmiotem oddziaływania Programu, jakim jest doświadczanie różnych form przemocy w rodzinie wśród mieszkańców Warszawy**, zwanej dalej Drzewem Problemu (Rys. 1). Podstawą do opracowania Drzewa Problemu były wyniki przeprowadzonych analiz i badań przedstawiających przyczyny, uwarunkowania oraz konsekwencje przemocy w rodzinie.

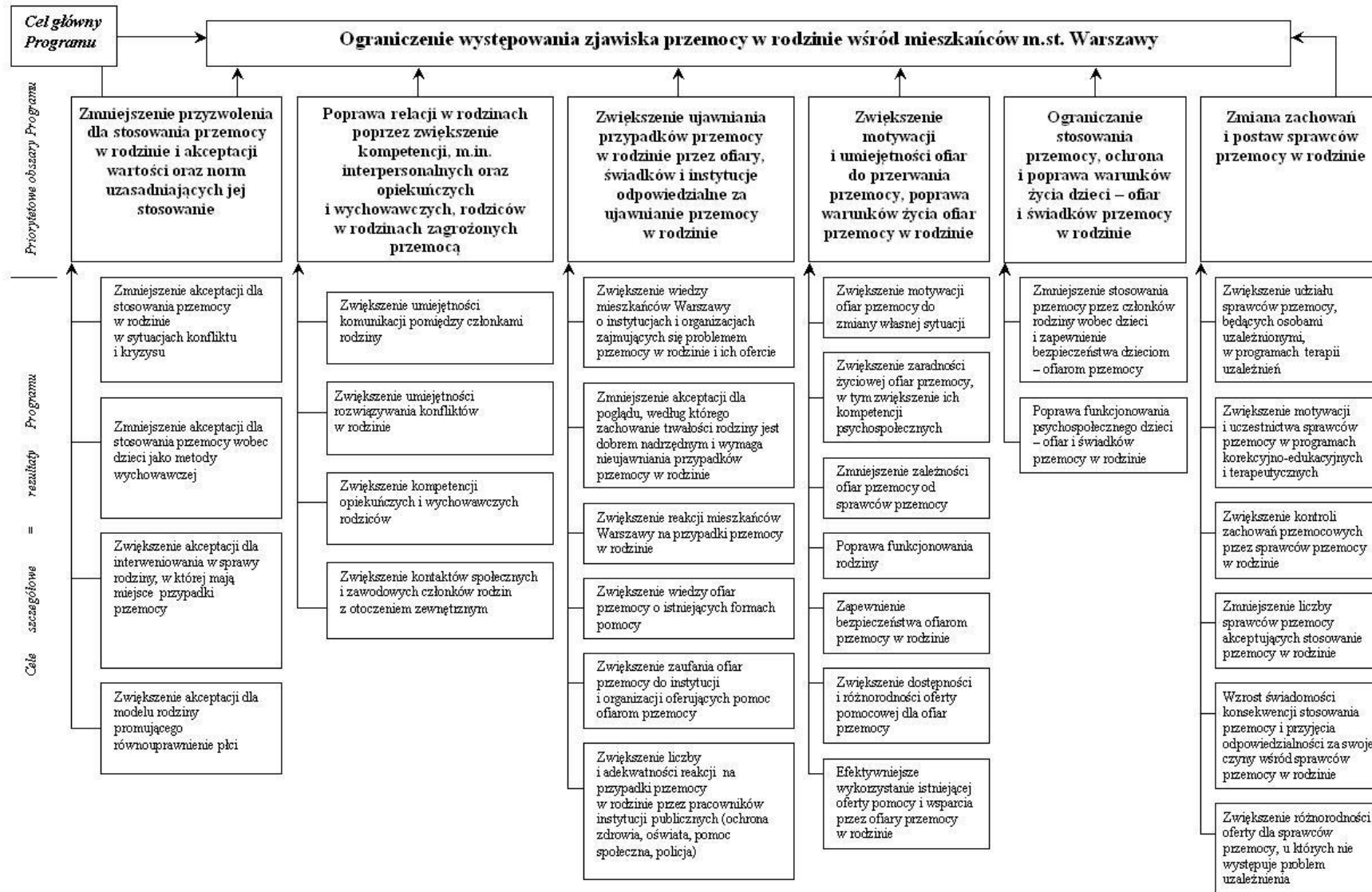
Drzewo Celów (Rys. 2) jest przełożeniem Drzewa Problemu na pożądane sytuacje, jakie powinny mieć miejsce w wyniku planowanych interwencji. Drzewo Celów przedstawia cele jako możliwe do osiągnięcia zmiany.

Z uwagi na konieczność wskazania działań zapewniających skuteczność i efektywność oddziaływań zarówno profilaktycznych, jak i pomocowych, do Programu dołączono obszar „Zwiększenie potencjału instytucjonalnego organizacji uczestniczących w Programie oraz efektywności jego wykorzystania”, a także podporządkowane mu cele szczegółowe (Rys.3). Obszar ten nie wynika bezpośrednio z Drzewa Problemu koncentrującego się na przyczynach występowania przemocy w rodzinie wśród mieszkańców Warszawy i w związku z tym nie znalazł się on w odpowiadającym mu Drzewie Celów. Niemniej jednak stanowi on niezbędną część Programu z uwagi na potrzebę zagwarantowania skuteczności działań dotyczących zarówno przeciwdziałania przemocy w rodzinie, jak i tych, które służą ochronie ofiar oraz poprawie współpracy służb.

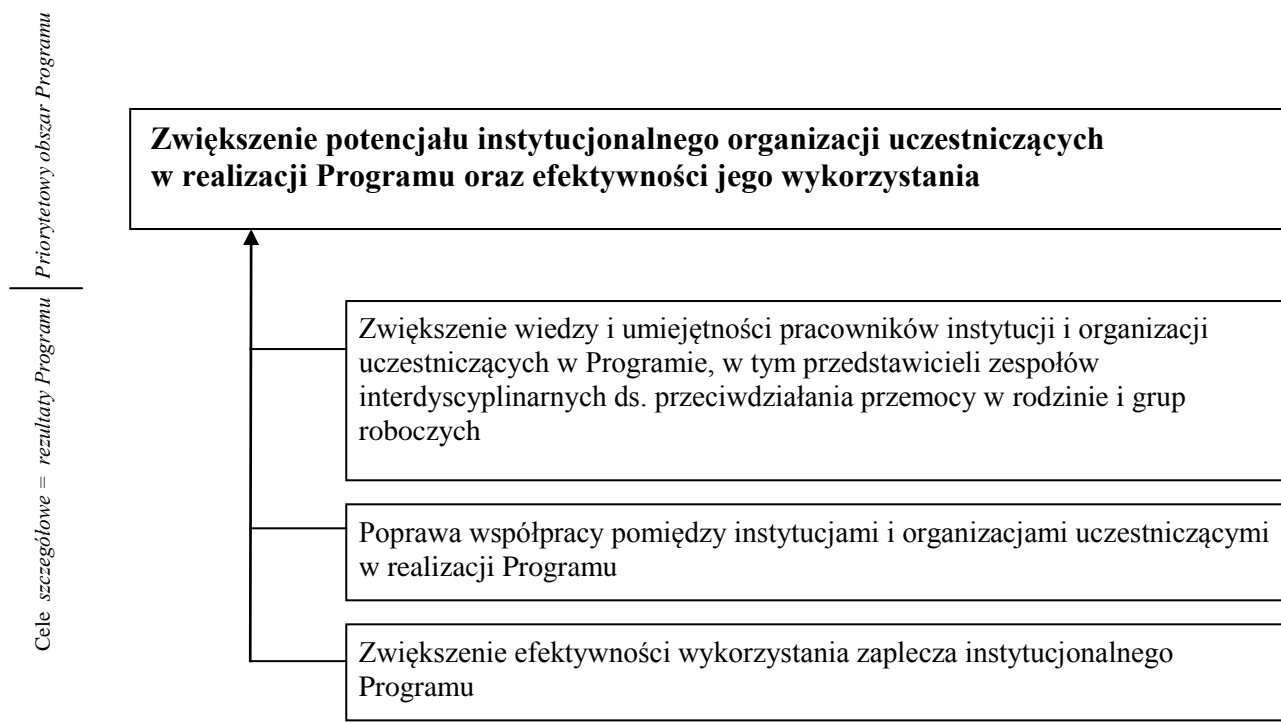
Rys.1. Drzewo Problemu

Rys.2. Drzewo Celów

Rys. 3. Cele zapewniające skuteczność i efektywność działań

Głównym celem Programu jest ograniczenie występowania zjawiska przemocy w rodzinie wśród mieszkańców m.st. Warszawy.

Priorytetowymi obszarami, w ramach których będą realizowane cele szczegółowe Programu, są:

- A. Zmniejszenie przyzwolenia dla stosowania przemocy w rodzinie i akceptacji wartości oraz norm uzasadniających jej stosowanie.
- B. Poprawa relacji w rodzinach poprzez zwiększenie kompetencji, m.in. interpersonalnych oraz opiekuńczych i wychowawczych, rodziców w rodzinach zagrożonych przemocą.
- C. Zwiększenie ujawniania przypadków przemocy w rodzinie przez ofiary, świadków i instytucje odpowiedzialne za ujawnianie przemocy w rodzinie.
- D. Zwiększenie motywacji i umiejętności ofiar do przerywania przemocy, poprawa warunków życia ofiar przemocy w rodzinie.
- E. Ograniczanie stosowania przemocy, ochrona i poprawa warunków życia dzieci – ofiar i świadków przemocy w rodzinie.
- F. Zmiana zachowań i postaw sprawców przemocy w rodzinie.
- G. Zwiększenie potencjału instytucjonalnego organizacji uczestniczących w realizacji Programu oraz efektywności jego wykorzystania.

Osiągnięcie celu głównego Programu będzie możliwe poprzez realizację niżej wymienionych celów szczegółowych, będących oczekiwanymi rezultatami Programu, przy czym cele szczegółowe oznaczono literą wskazującą na odpowiadający im priorytetowy obszar działania Programu oraz cyfrą porządkującą cele:

- A1. Zmniejszenie akceptacji dla stosowania przemocy w rodzinie w sytuacjach konfliktu i kryzysu.
- A2. Zmniejszenie akceptacji dla stosowania przemocy wobec dzieci jako metody wychowawczej.
- A3. Zwiększenie akceptacji dla interweniowania w sprawy rodziny, w której mają miejsce przypadki przemocy.
- A4. Zwiększenie akceptacji dla modelu rodziny promującego równouprawnienie płci.
- B1. Zwiększenie umiejętności komunikacji pomiędzy członkami rodziny.
- B2. Zwiększenie umiejętności rozwiązywania konfliktów w rodzinie.
- B3. Zwiększenie kompetencji opiekuńczych i wychowawczych rodziców.
- B4. Zwiększenie kontaktów społecznych i zawodowych członków rodzin z otoczeniem zewnętrznym.
- C1. Zwiększenie wiedzy mieszkańców Warszawy o instytucjach i organizacjach zajmujących się problemem przemocy w rodzinie i ich ofercie.
- C2. Zmniejszenie akceptacji dla poglądu, według którego zachowanie trwałości rodziny jest dobrem nadrzędnym i wymaga nieujawniania przypadków przemocy w rodzinie.
- C3. Zwiększenie reakcji mieszkańców Warszawy na przypadki przemocy w rodzinie.
- C4. Zwiększenie wiedzy ofiar przemocy o istniejących formach pomocy.
- C5. Zwiększenie zaufania ofiar przemocy do instytucji i organizacji oferujących pomoc ofiarom przemocy.

- C6. Zwiększenie liczby i adekwatności reakcji na przypadki przemocy w rodzinie przez pracowników instytucji publicznych (ochrona zdrowia, oświata, pomoc społeczna, policja).
- D1. Zwiększenie motywacji ofiar przemocy do zmiany własnej sytuacji.
- D2. Zwiększenie zaradności życiowej ofiar przemocy, w tym zwiększenie ich kompetencji psychospołecznych.
- D3. Zmniejszenie zależności ofiar przemocy od sprawców przemocy.
- D4. Poprawa funkcjonowania rodziny.
- D5. Zapewnienie bezpieczeństwa ofiarom przemocy w rodzinie.
- D6. Zwiększenie dostępności i różnorodności oferty pomocowej dla ofiar przemocy.
- D7. Efektywniejsze wykorzystanie istniejącej oferty pomocy i wsparcia przez ofiary przemocy w rodzinie.
- E1. Zmniejszenie stosowania przemocy przez członków rodziny wobec dzieci i zapewnienie bezpieczeństwa dzieciom – ofiarom przemocy.
- E2. Poprawa funkcjonowania psychospołecznego dzieci – ofiar i świadków przemocy w rodzinie.
- F1. Zwiększenie udziału sprawców przemocy, będących osobami uzależnionymi, w programach terapii uzależnień.
- F2. Zwiększenie motywacji i uczestnictwa sprawców przemocy w programach korekcyjno-edukacyjnych i terapeutycznych.
- F3. Zwiększenie kontroli zachowań przemocowych przez sprawców przemocy w rodzinie.
- F4. Zmniejszenie liczby sprawców przemocy akceptujących stosowanie przemocy w rodzinie.
- F5. Wzrost świadomości konsekwencji stosowania przemocy i przyjęcia odpowiedzialności za swoje czyny wśród sprawców przemocy w rodzinie.
- F6. Zwiększenie różnorodności oferty dla sprawców przemocy, u których nie występuje problem uzależnienia.
- G1. Zwiększenie wiedzy i umiejętności pracowników instytucji i organizacji uczestniczących w Programie, w tym przedstawicieli zespołów interdyscyplinarnych ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie i grup roboczych.
- G2. Poprawa współpracy pomiędzy instytucjami i organizacjami uczestniczącymi w realizacji Programu.
- G3. Zwiększenie efektywności wykorzystania zaplecza instytucjonalnego Programu.

Rozdział 5

Adresaci Programu

Adresatami Programu są mieszkańcy m.st. Warszawy, w tym w szczególności:

- Rodziny zagrożone pojawieniem się przypadków przemocy ze strony członków rodziny.
- Ofiary i świadkowie przemocy w rodzinie.
- Sprawcy przemocy w rodzinie.
- Pracownicy instytucji i organizacji zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie.

Rozdział 6

Realizatorzy Programu

Na poziomie m.st. Warszawy realizatorem Programu jest Prezydent m.st. Warszawy za pośrednictwem Biura Polityki Społecznej Urzędu m.st. Warszawy.

Na poziomie dzielnic m.st. Warszawy realizatorami Programu są zarządy dzielnic za pośrednictwem wydziałów, w tym w szczególności wydziałów spraw społecznych i zdrowia oraz wydziałów oświaty i wychowania, zespoły interdyscyplinarne ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie, jednostki organizacyjne pomocy społecznej i jednostki oświaty.

Biuro Polityki Społecznej współpracuje z innymi biurami Urzędu m.st. Warszawy, w szczególności z Biurem Edukacji, Biurem Polityki Zdrowotnej, Biurem Bezpieczeństwa i Zarządzania Kryzysowego, Centrum Komunikacji Społecznej i Biurem Kultury, a także z jednostkami organizacyjnymi pomocy społecznej i jednostkami oświaty, w tym w szczególności z Warszawskim Centrum Pomocy Rodzinie i ośrodkami pomocy społecznej, jak również organizacjami pozarządowymi, w ramach realizacji zadań zleconych oraz współpracy pozafinansowej.

Do zadań Biura Polityki Społecznej należy:

- 1) diagnoza problemów i zasobów,
- 2) monitorowanie i ewaluacja realizacji Programu,
- 3) analizowanie wyników realizacji Programu oraz lokalnych programów i/lub rocznych harmonogramów realizacji zadań lokalnych,
- 4) analiza wyników przeprowadzanych badań,
- 5) współpraca z partnerami przy realizacji Programu.

Do zadań wydziałów spraw społecznych i zdrowia należy realizacja zadań publicznych z obszaru przeciwdziałania przemocy w rodzinie określonych w harmonogramie Programu. Na poziomie dzielnic m.st. Warszawy wydziały realizują Program, zgodnie z opracowanym i przyjętym przez zarząd dzielnicy rocznym harmonogramem lub uchwalonym przez radę dzielnicy lokalnym programem przeciwdziałania przemocy w rodzinie i ochrony ofiar przemocy w rodzinie.

W realizacji Programu Miasto współpracuje z organizacjami pozarządowymi, w tym z Komisją Dialogu Społecznego ds. Przeciwdziałania Przemocy i dzielnicowymi komisjami dialogu społecznego oraz z innymi partnerami zewnętrznymi zapraszającymi do współpracy w zależności od celu i rodzaju zadania, w tym w szczególności z: policją, sądami, prokuraturą, instytucjami naukowo-badawczymi, administracją rządową, innymi jednostkami samorządu terytorialnego i Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych m.st. Warszawy.

Rozdział 7

Finansowanie Programu

Program finansowany jest z:

- Budżetu m.st. Warszawy, w tym z rocznych opłat za korzystanie z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych wnoszonych przez przedsiębiorców prowadzących sprzedaż, dotacji celowych, darowizn, zapisów i innych wpływów od osób prawnych i fizycznych.

Na realizację Programu Biuro Polityki Społecznej Urzędu m.st. Warszawy przeznacza rocznie około 5 milionów zł, w tym:

Zadanie	Rozdział	Przybliżona roczna kwota
Prowadzenie Specjalistycznej Poradni Rodzinnej ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, w tym dotacje Wojewody na zajęcia korekcyjno-edukacyjne dla sprawców przemocy w rodzinie	85205	Ok. 900 000 zł
Prowadzenie ośrodków interwencji kryzysowej	85220	Ok. 1 600 000 zł
Dotacje dla organizacji pozarządowych	85154	Ok. 2 000 000 zł
Dotacja Wojewody na prowadzenie Specjalistycznego Ośrodka Wsparcia	85205	324 000 zł
Szkolenia i konferencje	85154 85295	60 000 zł

- Środków finansowych z funduszy Unii Europejskiej i Europejskiego Obszaru Gospodarczego, pozyskiwanych zarówno przez jednostki organizacyjne Miasta, jak i organizacje pozarządowe realizujące projekty społeczne w partnerstwie z Miastem.
- Środków finansowych innych podmiotów współpracujących z Miastem w zakresie realizacji Programu.

Rozdział 8

Cele, wskaźniki osiągnięcia celów, planowane działania, instytucje odpowiedzialne za ich realizację i harmonogram Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie m.st. Warszawy na lata 2012-2016

Cel główny	Kluczowe wskaźniki	Źródło pochodzenia wskaźnika
Ograniczenie występowania zjawiska przemocy w rodzinie wśród mieszkańców m.st. Warszawy	Odsetek mieszkańców Warszawy wskazujących na obecność różnych form przemocy we własnych rodzinach	Sondaż miejski, realizowany techniką CATI ⁶ , pomiar powtarzalny, realizowany raz w roku na reprezentatywnej próbie mieszkańców Warszawy
	Odsetek mieszkańców Warszawy znających rodziny, w których występują przypadki różnych form przemocy	Sondaż miejski, realizowany techniką CATI, pomiar powtarzalny, realizowany raz w roku na reprezentatywnej próbie mieszkańców Warszawy
	Liczba interwencji policyjnych dotyczących przemocy w rodzinie, w których wykorzystywana jest procedura „Niebieskie Karty”	Statystyka policyjna
	Liczba „Niebieskich Kart” przekazanych do dzielnicowych zespołów interdyscyplinarnych ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie Liczba ofiar przemocy zgłoszonych na podstawie „Niebieskich Kart”	Dane dzielnicowych zespołów interdyscyplinarnych ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie
	Szacunkowy odsetek warszawskich rodzin, w których występuje przemoc, określany przez pracowników instytucji zajmujących się przypadkami przemocy w rodzinie	Badania pracowników instytucji zajmujących się przypadkami przemocy w rodzinie

⁶ Wspomagany komputerowo wywiad telefoniczny.

A. Zmniejszenie przyzwolenia dla stosowania przemocy w rodzinie i akceptacji wartości oraz norm uzasadniających jej stosowanie

Cele szczegółowe = oczekiwane rezultaty	Wskaźniki	Źródła pochodzenia wskaźników
A1. Zmniejszenie akceptacji dla stosowania przemocy w rodzinie w sytuacjach konfliktu i kryzysu	Odsetek mieszkańców Warszawy nieakceptujących stosowania przemocy w rodzinie w sytuacjach konfliktu i kryzysu	Sondaż miejski realizowany techniką CATI, pomiar powtarzalny, realizowany raz w roku na reprezentatywnej próbie mieszkańców Warszawy
A2. Zmniejszenie akceptacji dla stosowania przemocy wobec dzieci jako metody wychowawczej	Odsetek mieszkańców Warszawy nieakceptujących stosowania przemocy wobec dzieci jako środka wychowawczego	Sondaż miejski realizowany techniką CATI, pomiar powtarzalny, realizowany raz w roku na reprezentatywnej próbie mieszkańców Warszawy
A3. Zwiększenie akceptacji dla interweniowania w sprawy rodziny, w której mają miejsce przypadki przemocy	Odsetek mieszkańców Warszawy twierdzących, że w przypadkach przemocy w rodzinie prywatność rodziny nie może stanowić przeszkody dla interwencji instytucji zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie	Sondaż miejski realizowany techniką CATI, pomiar powtarzalny, realizowany raz w roku na reprezentatywnej próbie mieszkańców Warszawy
A4. Zwiększenie akceptacji dla modelu rodziny promującego równouprawnienie płci	Odsetek mieszkańców Warszawy twierdzących, że obowiązki domowe powinny być w równym stopniu wykonywane przez kobietę i mężczyznę	Sondaż miejski realizowany techniką CATI, pomiar powtarzalny, realizowany raz w roku na reprezentatywnej próbie mieszkańców Warszawy

Działania realizujące cele A1-A4⁷

Działanie	Wskaźniki	Źródła pochodzenia wskaźników	Realizatorzy	Termin wykonania
<p>1. Kampanie społeczne i działania informacyjno-edukacyjne przekazujące wiedzę o problemie przemocy w rodzinie (m.in. o zjawisku, formach przemocy, przepisach prawa) adresowane do mieszkańców Warszawy</p>	<p>Odsetek mieszkańców Warszawy deklarujących znajomość kampanii i ich przekazów Liczba prowadzonych kampanii Zasięg prowadzonych kampanii (odsetek grup docelowych, które zetknęły się z kampanią)</p> <p>Odsetek mieszkańców Warszawy, którzy zetknęli się z działaniami informacyjnymi i nabyli wiedzę o problemie przemocy w rodzinie Liczba prowadzonych działań informacyjnych Liczba i rodzaj wykorzystanych nośników informacji</p>	<p>Sondaż miejski realizowany techniką CATI, pomiar powtarzalny, realizowany raz w roku na reprezentatywnej próbie mieszkańców Warszawy</p> <p>Ewaluacja kampanii społecznych Monitoring Programu Dane realizatora akcji informacyjnych</p>	<p>Biuro Polityki Społecznej, dzielnice m.st. Warszawy (zarządy dzielnic za pośrednictwem wydziałów spraw społecznych i zdrowia) we współpracy z organizacjami pozarządowymi i pozostałymi podmiotami wskazanymi jako uczestniczące w realizacji Programu</p>	<p>Działanie ciągłe</p>

⁷ Ze względu na złożoność problemu oraz występujące powiązania pomiędzy działaniami i celami, nie mogą one stanowić prostego odwzorowania, gdzie do każdego celu przypisane byłoby pojedyncze działanie. Stąd pojedyncze działanie może służyć realizacji kilku celów, a pojedynczy cel szczegółowy może być realizowany przez kilka działań.

<p>2. Współpraca z mediami – przedstawianie problemu przemocy w rodzinie w telewizji, radiu, prasie, Internecie</p>	<p>Odsetek mieszkańców Warszawy, którzy zetknęli się z programami i publikacjami mediów przedstawiającymi problem przemocy w rodzinie w Warszawie</p> <p>Liczba programów telewizyjnych i radiowych, artykułów prasowych i materiałów na portalach internetowych publikowanych z inspiracji organizacji uczestniczących w realizacji Programu</p>	<p>Sondaż miejski realizowany techniką CATI, pomiar powtarzalny, realizowany raz w roku na reprezentatywnej próbie mieszkańców Warszawy</p> <p>Monitoring Programu</p> <p>Dane organizacji współpracujących z mediami</p>	<p>Biuro Polityki Społecznej, dzielnice m.st. Warszawy (zarządy dzielnic za pośrednictwem wydziałów spraw społecznych i zdrowia) we współpracy z organizacjami pozarządowymi i pozostałymi podmiotami wskazanymi jako uczestniczące w realizacji Programu</p>	<p>Działanie ciągłe</p>
<p>3. Programy edukacyjne dla dzieci i młodzieży</p>	<p>Odsetek uczestników programów edukacyjnych, którzy nabyli wiedzę o problemie przemocy w rodzinie</p> <p>Liczba uczestników programów edukacyjnych</p> <p>Liczba zrealizowanych programów edukacyjnych Liczba szkół/placówek, w których zrealizowano programy edukacyjne</p>	<p>Zewnętrzna i wewnętrzna ewaluacja programów profilaktycznych</p> <p>Monitoring Programu</p> <p>Dane realizatorów programów edukacyjnych</p>	<p>Dzielnice m.st. Warszawy (zarządy dzielnic za pośrednictwem wydziałów spraw społecznych i zdrowia), dzielnicowe wydziały oświaty i wychowania, ośrodki pomocy społecznej, poradnie psychologiczno-pedagogiczne, specjalistyczne poradnie psychologiczno-pedagogiczne, specjalistyczne poradnie rodzinne, placówki opiekuńczo-wychowawcze, Straż Miejska, organizacje pozarządowe</p>	<p>Działanie ciągłe</p>

B. Poprawa relacji w rodzinach poprzez zwiększenie kompetencji, m.in. interpersonalnych oraz opiekuńczych i wychowawczych, rodziców w rodzinach zagrożonych przemocą

Cele szczegółowe = oczekiwane rezultaty	Wskaźniki	Źródła pochodzenia wskaźników
B1. Zwiększenie umiejętności komunikacji pomiędzy członkami rodziny	Odsetek osób uczestniczących w programach profilaktycznych wskazujących na poprawę komunikacji pomiędzy członkami rodziny	Zewnętrzna i wewnętrzna ewaluacja programów profilaktycznych
B2. Zwiększenie umiejętności rozwiązywania konfliktów w rodzinie	Odsetek osób uczestniczących w programach profilaktycznych wskazujących na zmniejszenie się konfliktów w rodzinie	Zewnętrzna i wewnętrzna ewaluacja programów profilaktycznych
B3. Zwiększenie kompetencji opiekuńczych i wychowawczych rodziców	Odsetek rodziców uczestniczących w programach profilaktycznych deklarujących niestosowanie przemocy fizycznej wobec dzieci Liczba rodzin objętych usługami asystenta rodziny	Zewnętrzna i wewnętrzna ewaluacja programów profilaktycznych
B4. Zwiększenie kontaktów społecznych i zawodowych członków rodziny z otoczeniem zewnętrznym	Odsetek osób uczestniczących w programach profilaktycznych deklarujących poszerzenie kontaktów społecznych Odsetek osób uczestniczących w programach profilaktycznych deklarujących zwiększenie aktywności społecznej lub zawodowej	Zewnętrzna i wewnętrzna ewaluacja programów profilaktycznych

Działania realizujące cele B1-B4

Działania	Wskaźniki	Źródła pochodzenia wskaźników	Realizatorzy	Termin wykonania
1. Programy profilaktyczne dla dzieci i młodzieży z rodzin zagrożonych pojawieniem się przypadków przemocy	<p>Odsetek dzieci i młodzieży uczestniczących w programach profilaktycznych, deklarujących nabycie umiejętności komunikacji i rozwiązywania konfliktów</p> <p>Liczba uczestników programów profilaktycznych</p> <p>Wiek uczestników programów profilaktycznych Liczba programów profilaktycznych</p>	<p>Ewaluacja wewnętrzna realizatorów programów</p> <p>Monitoring Programu</p> <p>Dane realizatorów programów lub instytucji zlecającej realizację programów</p>	<p>Dzielnice m.st. Warszawy (zarządy dzielnic za pośrednictwem wydziałów spraw społecznych i zdrowia we współpracy z wydziałami oświaty i wychowania), poradnie psychologiczno-pedagogiczne, specjalistyczne poradnie psychologiczno-pedagogiczne, specjalistyczne poradnie rodzinne, organizacje pozarządowe</p>	Działanie ciągłe
2. Programy profilaktyczne dla członków rodzin zagrożonych pojawieniem się przypadków przemocy	<p>Odsetek uczestników programów deklarujących nabycie umiejętności komunikacji i rozwiązywania konfliktów</p> <p>Liczba uczestników programów profilaktycznych Liczba programów profilaktycznych</p>	<p>Ewaluacja wewnętrzna realizatorów programów</p> <p>Monitoring Programu</p> <p>Dane realizatorów programów</p>	<p>Dzielnice m.st. Warszawy (zarządy dzielnic za pośrednictwem wydziałów spraw społecznych i zdrowia we współpracy z wydziałami oświaty i wychowania), poradnie psychologiczno-pedagogiczne, specjalistyczne poradnie psychologiczno-pedagogiczne, specjalistyczne poradnie rodzinne,</p>	Działanie ciągłe

			ośrodki pomocy społecznej, podmioty lecznicze, organizacje pozarządowe	
3. Programy profilaktyczne dla rodziców z rodzin zagrożonych pojawieniem się przypadków przemocy, działania na rzecz zwiększenia kompetencji opiekuńczych i wychowawczych rodziców	<p>Odsetek rodziców deklarujących zwiększenie kompetencji opiekuńczych i wychowawczych</p> <p>Liczba rodziców uczestniczących w programach profilaktycznych</p> <p>Czas realizacji programów</p> <p>Liczba rodziców objętych programami wsparcia asystentem rodziny</p>	<p>Ewaluacja wewnętrzna realizatorów programów</p> <p>Monitoring Programu</p> <p>Dane realizatorów programów</p>	<p>Dzielnice m.st. Warszawy (zarządy dzielnic za pośrednictwem wydziałów spraw społecznych i zdrowia we współpracy z wydziałami oświaty i wychowania), poradnie psychologiczno-pedagogiczne, specjalistyczne poradnie psychologiczno-pedagogiczne, specjalistyczne poradnie rodzinne, żłobki, ośrodki pomocy społecznej, podmioty lecznicze, organizacje pozarządowe</p>	Działanie ciągłe
4. Działania na rzecz aktywizacji zawodowej i zwiększenia szans na rynku pracy dla osób dorosłych z rodzin zagrożonych pojawieniem się przypadków przemocy	<p>Odsetek uczestników programów wskazujących na nabycie umiejętności funkcjonowania na rynku pracy</p> <p>Odsetek uczestników programów, którzy podjęli pracę zawodową po zakończeniu programu</p> <p>Liczba programów aktywizacji zawodowej</p> <p>Liczba uczestników</p>	<p>Ewaluacja wewnętrzna realizatorów programów</p> <p>Monitoring Programu</p> <p>Dane realizatorów</p>	<p>Urząd Pracy m.st. Warszawy, Biuro Polityki Społecznej, dzielnice m.st. Warszawy (zarządy dzielnic za pośrednictwem wydziałów spraw społecznych i zdrowia) we współpracy z organizacjami pozarządowymi, ośrodki pomocy społecznej, kluby pracy</p>	Działanie ciągłe

	programów aktywizacji zawodowej	programów		
--	---------------------------------	-----------	--	--

C. Zwiększenie ujawniania przypadków przemocy w rodzinie przez ofiary, świadków i instytucje odpowiedzialne za ujawnianie przemocy w rodzinie

Cele szczegółowe = oczekiwane rezultaty	Wskaźniki	Źródła pochodzenia wskaźników
C1. Zwiększenie wiedzy mieszkańców Warszawy o instytucjach i organizacjach zajmujących się problemem przemocy w rodzinie i ich ofercie	Odsetek mieszkańców Warszawy deklarujących znajomość instytucji, do których należy zgłaszać przypadki przemocy w rodzinie	Sondaż miejski realizowany techniką CATI, pomiar powtarzalny, realizowany raz w roku na reprezentatywnej próbie mieszkańców Warszawy
C2. Zmniejszenie akceptacji dla poglądu, według którego zachowanie trwałości rodziny jest dobrem nadrzędnym i wymaga nieujawniania przypadków przemocy w rodzinie	Odsetek mieszkańców Warszawy deklarujących, że zachowanie trwałości rodziny wymaga czasami nieujawniania przypadków przemocy w rodzinie	Sondaż miejski realizowany techniką CATI, pomiar powtarzalny, realizowany raz w roku na reprezentatywnej próbie mieszkańców Warszawy
C3. Zwiększenie reakcji mieszkańców Warszawy na przypadki przemocy w rodzinie	Odsetek mieszkańców Warszawy deklarujących podejmowanie interwencji w przypadkach przemocy w rodzinie w okresie ostatniego roku	Sondaż miejski realizowany techniką CATI, pomiar powtarzalny, realizowany raz w roku na reprezentatywnej próbie mieszkańców Warszawy
C4. Zwiększenie wiedzy ofiar przemocy o istniejących formach pomocy	Odsetek ofiar przemocy korzystających z usług instytucji i organizacji uczestniczących w Programie, posiadających informacje o istniejących formach pomocy przed skorzystaniem z wybranej formy pomocy i wsparcia	Badania ofiar przemocy korzystających z usług instytucji i organizacji uczestniczących w Programie Badania pracowników instytucji zajmujących się przypadkami przemocy w rodzinie

		Statystyki z telefonów dla ofiar przemocy w rodzinie
C5. Zwiększenie zaufania ofiar przemocy do instytucji i organizacji oferujących pomoc ofiarom przemocy	<p>Odsetek ofiar przemocy korzystających z usług instytucji i organizacji uczestniczących w Programie, deklarujących zaufanie do instytucji i organizacji oferujących pomoc przed skorzystaniem z wybranej formy pomocy i wsparcia</p> <p>Odsetek mieszkańców Warszawy deklarujących, że ofiary przemocy w rodzinie mogą liczyć na profesjonalną pomoc instytucji i organizacji</p>	<p>Badania ofiar przemocy korzystających z usług instytucji i organizacji uczestniczących w Programie</p> <p>Badania pracowników instytucji zajmujących się przypadkami przemocy w rodzinie</p> <p>Statystyki z telefonów dla ofiar przemocy w rodzinie</p> <p>Sondaż miejski realizowany techniką CATI, pomiar powtarzalny, realizowany raz w roku na reprezentatywnej próbie mieszkańców Warszawy</p>
C6. Zwiększenie liczby i adekwatności reakcji na przypadki przemocy w rodzinie przez pracowników instytucji publicznych (ochrona zdrowia, oświata, pomoc społeczna, policja)	<p>Odsetek mieszkańców Warszawy deklarujących, że pracownicy instytucji publicznych (ochrona zdrowia, oświata, pomoc społeczna, policja) właściwie reagują na przypadki przemocy w rodzinie</p> <p>Odsetek ofiar przemocy korzystających z usług instytucji i organizacji uczestniczących w Programie, pozytywnie oceniających podjęte działania przez pracowników instytucji publicznych (ochrona zdrowia, oświata, pomoc społeczna, policja) na przypadki przemocy w rodzinie</p>	<p>Sondaż miejski realizowany techniką CATI, pomiar powtarzalny, realizowany raz w roku na reprezentatywnej próbie mieszkańców Warszawy</p> <p>Badania ofiar przemocy korzystających z usług instytucji i organizacji uczestniczących w Programie</p>

Działania realizujące cele C1-C6

Działania	Wskaźniki	Źródła pochodzenia wskaźników	Realizatorzy	Termin wykonania
1. Kampanie społeczne organizowane przez Urząd m.st. Warszawy adresowane do mieszkańców Warszawy	Odsetek mieszkańców Warszawy deklarujących znajomość kampanii informujących o instytucjach i organizacjach oferujących pomoc dla ofiar przemocy w rodzinie Liczba prowadzonych kampanii Zasięg prowadzonych kampanii (odsetek grup docelowych, które zetknęły się z kampanią)	Sondaż miejski realizowany techniką CATI, pomiar powtarzalny, realizowany raz w roku na reprezentatywnej próbie mieszkańców Warszawy	Biuro Polityki Społecznej, dzielnice m.st. Warszawy (zarządy dzielnic za pośrednictwem wydziałów spraw społecznych i zdrowia) we współpracy z organizacjami pozarządowymi i pozostałymi podmiotami wskazanymi jako uczestniczące w realizacji Programu	Działanie ciągłe
2. Działania informacyjne adresowane do mieszkańców Warszawy	Odsetek mieszkańców Warszawy, którzy zetknęli się z działaniami informacyjnymi i nabyli wiedzę o instytucjach i organizacjach oferujących pomoc dla ofiar przemocy w rodzinie Liczba prowadzonych działań informacyjnych Liczba i rodzaj wykorzystanych nośników informacji	Sondaż miejski realizowany techniką CATI, pomiar powtarzalny, realizowany raz w roku na reprezentatywnej próbie mieszkańców Warszawy Monitoring Programu Dane realizatora akcji informacyjnych	Biuro Polityki Społecznej, dzielnice m.st. Warszawy (zarządy dzielnic za pośrednictwem wydziałów spraw społecznych i zdrowia) we współpracy z organizacjami pozarządowymi i pozostałymi podmiotami wskazanymi jako uczestniczące w realizacji Programu	Działanie ciągłe

<p>3. Wdrożenie Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 r. w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta”</p>	<p>Liczba „Niebieskich Kart” wypełnionych przez przedstawicieli uprawnionych podmiotów wymienionych w art. 9d. ust. 2 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy</p> <p>Liczba placówek, które wszczęły procedurę „Niebieskie Karty”</p> <p>Liczba zakończonych procedur „Niebieskich Kart”</p> <p>Liczba ujawnionych ofiar przemocy w rodzinie</p>	<p>Biuro Polityki Społecznej, Biuro Polityki Zdrowotnej, Biuro Edukacji Monitoring Programu</p> <p>Dane z dzielnicowych zespołów interdyscyplinarnych ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie, policji, jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, ochrony zdrowia i oświaty oraz Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych m.st. Warszawy</p>	<p>Instytucje publiczne działające według procedur określonych w rozporządzeniu Ministra Pracy i Polityki Społecznej</p>	<p>Działanie ciągłe</p>
--	---	--	--	-------------------------

D. Zwiększenie motywacji i umiejętności ofiar do przerywania przemocy, poprawa warunków życia ofiar przemocy w rodzinie

Cele szczegółowe = oczekiwane rezultaty	Wskaźniki	Źródła pochodzenia wskaźników
D1. Zwiększenie motywacji ofiar przemocy do zmiany własnej sytuacji	Liczba ofiar przemocy zgłaszających się do instytucji oferujących pomoc i wsparcie Odsetek ofiar przemocy korzystających z usług instytucji i organizacji uczestniczących w Programie, podejmujących działania zmierzające do przerywania przemocy w rodzinie	Monitoring Programu Badania ofiar przemocy korzystających z usług instytucji i organizacji uczestniczących w Programie
D2. Zwiększenie zaradności życiowej ofiar przemocy, w tym zwiększenie ich kompetencji psychospołecznych	Odsetek ofiar przemocy korzystających z usług instytucji i organizacji uczestniczących w Programie, potrafiących radzić sobie w codziennych sytuacjach	Badania ofiar przemocy korzystających z usług instytucji i organizacji uczestniczących w Programie Badania pracowników instytucji zajmujących się przypadkami przemocy w rodzinie
D3. Zmniejszenie zależności ofiar przemocy od sprawców przemocy	Odsetek ofiar przemocy korzystających z usług instytucji i organizacji uczestniczących w Programie, deklarujących większe poczucie wpływu na własne życie	Badania ofiar przemocy korzystających z usług instytucji i organizacji uczestniczących w Programie Badania pracowników instytucji zajmujących się przypadkami przemocy w rodzinie
D4. Poprawa funkcjonowania rodziny	Odsetek ofiar przemocy korzystających z usług instytucji i organizacji uczestniczących w Programie, deklarujących ustanie aktów przemocy w swoich rodzinach Odsetek ofiar przemocy korzystających z usług instytucji i organizacji uczestniczących	Badania ofiar przemocy korzystających z usług instytucji i organizacji uczestniczących w Programie Badania pracowników instytucji zajmujących się przypadkami przemocy w rodzinie

	w Programie, deklarujących poprawę funkcjonowania swoich rodzin	
D5. Zapewnienie bezpieczeństwa ofiarom przemocy w rodzinie	<p>Odsetek ofiar przemocy korzystających z usług instytucji i organizacji uczestniczących w Programie, deklarujących wzrost poczucia bezpieczeństwa</p> <p>Liczba ofiar przemocy niemających kontaktu ze sprawcami przemocy</p> <p>Liczba ofiar przemocy korzystających z hosteli, w tym w Specjalistycznym Ośrodku Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie i w ośrodkach interwencji kryzysowej</p> <p>Liczba osób korzystających ze środków zapobiegawczych (m.in. dozoru policji z zakazem kontaktowania, nakazu opuszczenia lokalu, tymczasowego aresztowania osoby stosującej przemoc)</p>	<p>Badania ofiar przemocy korzystających z usług instytucji i organizacji uczestniczących w Programie</p> <p>Dane instytucji i organizacji zapewniających bezpieczne schronienie ofiarom przemocy</p> <p>Dane Specjalistycznego Ośrodka Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie, ośrodków interwencji kryzysowych oraz innych podmiotów udzielających schronienia</p> <p>Dane partnerów zewnętrznych – prokuratur i sądów</p>
D6. Zwiększenie dostępności i różnorodności oferty pomocowej dla ofiar przemocy	<p>Odsetek ofiar przemocy korzystających z usług instytucji i organizacji uczestniczących w Programie wskazujących na adekwatność otrzymanej pomocy do swoich oczekiwań i potrzeb</p> <p>Rodzaj i liczba programów pomocy ofiarom przemocy w rodzinie</p> <p>Liczba instytucji oferujących pomoc ofiarom przemocy w rodzinie</p>	<p>Badania ofiar przemocy korzystających z usług instytucji i organizacji uczestniczących w Programie</p> <p>Monitoring Programu</p> <p>Dane instytucji i organizacji oferujących pomoc i wsparcie ofiarom przemocy</p>

D7. Efektywniejsze wykorzystanie istniejącej oferty pomocy i wsparcia przez ofiary przemocy w rodzinie	Odsetek ofiar przemocy korzystających z usług instytucji i organizacji uczestniczących w Programie posiadających wiedzę o istniejących formach pomocy i wsparcia Liczba ofiar przemocy korzystających z pomocy i wsparcia instytucji i organizacji uczestniczących w Programie	Badania ofiar przemocy korzystających z usług instytucji i organizacji uczestniczących w Programie Monitoring Programu Dane instytucji i organizacji oferujących pomoc i wsparcie ofiarom przemocy
--	---	--

Działania realizujące cele D1-D7

Działania	Wskaźniki	Źródła pochodzenia wskaźników	Realizatorzy	Termin wykonania
1. Prowadzenie interwencji kryzysowych	Liczba organizacji, które prowadzą interwencje kryzysowe Liczba rodzin, w przypadku których podjęto interwencje kryzysowe Liczba osób (dodatkowo z wyszczególnieniem liczby: kobiet, mężczyzn, dzieci i młodzieży, osób starszych, tj. powyżej 60 r. ż., osób niepełnosprawnych), w przypadku których podjęto interwencje kryzysowe	Monitoring Programu	Ośrodki interwencji kryzysowej, Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie, ośrodki pomocy społecznej, specjalistyczne poradnie rodzinne, domy dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży, Straż Miejska, organizacje pozarządowe	Działanie ciągłe
2. Prowadzenie dla ofiar przemocy w rodzinie: grup wsparcia, grup samopomocowych, grup psychoedukacyjnych,	Liczba organizacji prowadzących grupy wsparcia, grupy samopomocowe, grupy psychoedukacyjne oraz	Monitoring Programu	Specjalistyczne poradnie rodzinne, ośrodki pomocy społecznej, ośrodki interwencji kryzysowej, poradnie psychologiczno-	Działanie ciągłe

<p>programów w zakresie promowania i wdrożenia prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci itp.</p>	<p>programy w zakresie promowania i wdrożenia prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci</p> <p>Liczba grup wsparcia, grup samopomocowych, grup psychoedukacyjnych oraz programów z zakresu promowania i wdrożenia prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci</p> <p>Liczba osób (dodatkowo z wyszczególnieniem liczby: kobiet, mężczyzn, osób starszych, tj. powyżej 60 r. ż., osób niepełnosprawnych), uczestniczących w grupach wsparcia, grupach samopomocowych, grupach psychoedukacyjnych oraz programach z zakresu promowania i wdrożenia prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci</p> <p>Liczba zrealizowanych programów</p>		<p>pedagogiczne, specjalistyczne poradnie psychologiczno-pedagogiczne, dzielnice m.st. Warszawy (zarządy dzielnic za pośrednictwem wydziałów spraw społecznych i zdrowia), podmioty lecznicze udzielające świadczenia w zakresie leczenia odwykowego, organizacje pozarządowe</p>	
---	---	--	---	--

<p>3. Pomoc prawna udzielana ofiarom przemocy w rodzinie</p>	<p>Liczba organizacji, które udzielają pomocy prawnej Liczba osób (dodatkowo z wyszczególnieniem liczby: kobiet, mężczyzn, osób starszych, tj. powyżej 60 r. ż., osób niepełnosprawnych), którym udzielono pomocy prawnej Liczba dzieci i młodzieży, w sprawach których udzielono pomocy prawnej (w tym liczba młodzieży, której udzielono pomocy prawnej za zgodą rodziców)</p>	<p>Monitoring Programu</p>	<p>Ośrodki pomocy społecznej, punkty informacyjno-konsultacyjne, specjalistyczne poradnie rodzinne, ośrodki interwencji kryzysowej, organizacje pozarządowe</p>	<p>Działanie ciągłe</p>
<p>4. Pomoc psychologiczna i programy terapeutyczne dla ofiar przemocy w rodzinie</p>	<p>Liczba organizacji, które udzielają pomocy psychologicznej Liczba organizacji prowadzących programy terapeutyczne Liczba osób (dodatkowo z wyszczególnieniem liczby: kobiet, mężczyzn, dzieci i młodzieży, osób starszych, tj. powyżej 60 r. ż., osób niepełnosprawnych), którym udzielono pomocy psychologicznej i terapeutycznej</p>	<p>Monitoring Programu</p>	<p>Ośrodki pomocy społecznej, ośrodki interwencji kryzysowej, specjalistyczne poradnie rodzinne, domy dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży, poradnie psychologiczno-pedagogiczne, specjalistyczne poradnie psychologiczno-pedagogiczne punkty informacyjno-konsultacyjne, Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie, podmioty lecznicze udzielające świadczenia w zakresie leczenia</p>	<p>Działanie ciągłe</p>

			odwykowego, organizacje pozarządowe	
5. Pomoc socjalna udzielana ofiarom przemocy w rodzinie, w tym pomoc osobom uprawnionym, dotkniętym przemocą w rodzinie, w uzyskaniu mieszkań socjalnych ⁸	Liczba instytucji i podmiotów, które udzielają pomocy socjalnej Liczba osób (dodatkowo z wyszczególnieniem liczby: kobiet, mężczyzn, osób starszych, tj. powyżej 60 r. ż., osób niepełnosprawnych), którym udzielono pomocy socjalnej Liczba rodziców/opiekunów dzieci oraz liczba młodzieży, którym udzielono pomocy socjalnej Liczba uprawnionych ustawą ofiar przemocy, którym udzielono pomocy w uzyskaniu mieszkania socjalnego (z wyszczególnieniem liczby osób, które uzyskały mieszkanie socjalne)	Monitoring Programu	Ośrodki pomocy społecznej, Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie, ośrodki interwencji kryzysowej, domy dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży, organizacje pozarządowe	Działanie ciągłe
6. Poradnictwo psychologiczne i pedagogiczne prowadzone w szczególności poprzez	Liczba instytucji i podmiotów, które prowadzą poradnictwo psychologiczne	Monitoring Programu	Ośrodki pomocy społecznej, ośrodki interwencji kryzysowej, specjalistyczne poradnie	Działanie ciągłe

⁸ Osobami uprawnionymi do uzyskania takiej pomocy są, zgodnie z art.3 ust. 6 Ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, osoby dotknięte przemocą w rodzinie, które nie mają tytułu prawnego do zajmowanego wspólnie ze sprawcą przemocy lokalu.

działania edukacyjne służące wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodziców (konsultacje wychowawcze)	i pedagogiczne służące wzmocnieniu opiekuńczych oraz wychowawczych kompetencji rodziców Liczba osób (rodziców/opiekunów prawnych dzieci, dodatkowo z wyszczególnieniem liczby: kobiet, mężczyzn, osób starszych, tj. powyżej 60 r. ż., osób niepełnosprawnych), którym udzielono takiej pomocy		rodzinne, domy dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży, poradnie psychologiczno-pedagogiczne, specjalistyczne poradnie psychologiczno-pedagogiczne punkty informacyjno-konsultacyjne, podmioty lecznicze udzielające świadczenia w zakresie leczenia odwykowego, organizacje pozarządowe	
7. Programy terapii rodzinnej dla członków rodzin, w których w przeszłości występowała przemoc, a której skutki w dalszym ciągu negatywnie wpływają na więzi rodzinne	Liczba instytucji i podmiotów, które prowadzą terapię rodzinną Liczba osób, uczestniczących w programach terapii rodzinnej Liczba rodzin uczestniczących w programach terapii rodzinnej	Monitoring Programu	Specjalistyczne poradnie rodzinne, w tym Specjalistyczna Poradnia Rodzinna ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, specjalistyczne poradnie psychologiczno-pedagogiczne, poradnie psychologiczno-pedagogiczne, ośrodki interwencji kryzysowej, organizacje pozarządowe	Działanie ciągłe
8. Zapewnienie bezpiecznego schronienia ofiarom przemocy w rodzinie w ośrodkach interwencji kryzysowej, Specjalistycznym Ośrodku	Liczba instytucji i podmiotów zajmujących się udzielaniem pomocy osobom doznającym przemocy w rodzinie, zmuszonym do opuszczenia	Monitoring Programu	WCPR, ośrodki interwencji kryzysowej, Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie,	Działanie ciągłe

<p>Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie, hostelach itp.</p>	<p>dotychczasowego miejsca zamieszkania Liczba rodzin, którym zapewniono bezpieczne schronienie Liczba osób, którym zapewniono bezpieczne schronienie Liczba dzieci i młodzieży, którym zapewniono bezpieczne schronienie Liczba osób starszych, tj. powyżej 60 r. ż., którym zapewniono bezpieczne schronienie</p>		<p>domy dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży, organizacje pozarządowe</p>	
<p>9. Informowanie ofiar przemocy w rodzinie o instytucjach i organizacjach oferujących specjalistyczne formy pomocy i wsparcia</p>	<p>Liczba instytucji i podmiotów uczestniczących w Programie informujących ofiary przemocy o innych organizacjach i instytucjach oferujących pomoc i wsparcie</p> <p>Liczba organizacji i instytucji uczestniczących w Programie otrzymujących informacje o ofiarach przemocy od innych organizacji i instytucji oferujących pomoc i wsparcie</p>	<p>Badania pracowników instytucji zajmujących się przypadkami przemocy w rodzinie Monitoring Programu</p>	<p>WCPR, ośrodki pomocy społecznej, punkty informacyjno-konsultacyjne, specjalistyczne poradnie rodzinne, ośrodki interwencji kryzysowej, poradnie psychologiczno-pedagogiczne, specjalistyczne poradnie psychologiczno-pedagogiczne, organizacje pozarządowe i pozostałe podmioty uczestniczące w realizacji Programu</p>	<p>Działanie ciągłe</p>

E. Ograniczanie stosowania przemocy, ochrona i poprawa warunków życia dzieci – ofiar i świadków przemocy w rodzinie

Cele szczegółowe = oczekiwane rezultaty	Wskaźniki	Źródła pochodzenia wskaźników
E1. Zmniejszenie stosowania przemocy przez członków rodziny wobec dzieci i zapewnienie bezpieczeństwa dzieciom – ofiarom przemocy	<p>Liczba dzieci – ofiar przemocy zidentyfikowanych przez instytucje i organizacje uczestniczące w Programie, w przypadku których zaprzestano stosowania przemocy</p> <p>Odsetek dorosłych ofiar przemocy korzystających z usług instytucji i organizacji uczestniczących w Programie, deklarujących zaprzestanie stosowania przemocy wobec dzieci – ofiar przemocy.</p> <p>Liczba dzieci, które zostały odebrane z rodziny w razie bezpośredniego zagrożenia życia lub zdrowia w związku z przemocą w rodzinie</p>	<p>Dane instytucji i organizacji uczestniczących w Programie</p> <p>Monitoring Programu</p> <p>Badania ofiar przemocy korzystających z usług instytucji i organizacji uczestniczących w Programie</p> <p>Ośrodki pomocy społecznej</p>
E2. Poprawa funkcjonowania psychospołecznego dzieci – ofiar i świadków przemocy w rodzinie	<p>Odsetek dzieci – ofiar i świadków przemocy objętych oddziaływaniami instytucji i organizacji uczestniczących w Programie, wśród których odnotowano ustępowanie objawów związanych występowaniem przemocy w rodzinie, np. somatycznych, emocjonalnych itp.</p>	<p>Ewaluacje wewnętrzne realizatorów programów pomocy dla dzieci – ofiar i świadków przemocy</p>

Działania realizujące cele E1-E2

Działania	Wskaźniki	Źródła pochodzenia wskaźników	Realizatorzy	Termin wykonania
1. Programy oddziaływań psychologicznych i terapeutycznych dla dzieci – ofiar i świadków przemocy	Liczba dzieci – ofiar i świadków przemocy oraz ich rodziców/opiekunów uczestniczących w programach oddziaływań psychologicznych i terapeutycznych Liczba programów oddziaływań psychologicznych i terapeutycznych	Dane instytucji i organizacji prowadzących programy oddziaływań psychologicznych i terapeutycznych	Biuro Polityki Społecznej, Biuro Edukacji, specjalistyczne poradnie rodzinne, poradnie psychologiczno-pedagogiczne, specjalistyczne poradnie psychologiczno-pedagogiczne, ośrodki interwencji kryzysowej, organizacje pozarządowe	Działanie ciągłe
2. Programy psychoedukacyjne dla dzieci – ofiar i świadków przemocy	Liczba dzieci – ofiar i świadków przemocy uczestniczących w programach psychoedukacyjnych dla dzieci – ofiar i świadków przemocy	Dane instytucji i organizacji prowadzących oddziaływania psychoedukacyjne dla dzieci – ofiar i świadków przemocy	Specjalistyczne poradnie rodzinne, poradnie psychologiczno-pedagogiczne, specjalistyczne poradnie psychologiczno-pedagogiczne, placówki opiekuńczo-wychowawcze, organizacje pozarządowe	Działanie ciągłe
3. Programy socjoterapeutyczne dla dzieci – ofiar i świadków przemocy w rodzinie	Liczba dzieci – ofiar i świadków przemocy uczestniczących w programach socjoterapeutycznych dla dzieci – ofiar i świadków	Dane instytucji i organizacji prowadzących oddziaływania socjoterapeutyczne dla dzieci – ofiar	Dzielnice m.st. Warszawy (zarządy dzielnic za pośrednictwem wydziałów spraw społecznych i zdrowia we współpracy z wydziałami oświaty i wychowania),	Działanie ciągłe

	<p>przemocy w rodzinie</p> <p>Liczba programów socjoterapeutycznych dla dzieci ofiar i świadków przemocy w rodzinie</p>	i świadków przemocy	<p>organizacje pozarządowe, specjalistyczne poradnie rodzinne, poradnie psychologiczno-pedagogiczne, specjalistyczne poradnie psychologiczno-pedagogiczne</p>	
<p>4. Programy adresowane do rodziców i opiekunów stosujących przemoc wobec dzieci</p>	<p>Liczba osób uczestniczących w programach dla rodziców i opiekunów stosujących przemoc wobec dzieci</p> <p>Liczba programów dla rodziców i opiekunów stosujących przemoc wobec dzieci</p>	<p>Dane instytucji i organizacji prowadzących programy dla rodziców i opiekunów stosujących przemoc wobec dzieci</p>	<p>Specjalistyczne poradnie rodzinne, ośrodki pomocy społecznej, ośrodki interwencji kryzysowej, poradnie psychologiczno-pedagogiczne, specjalistyczne poradnie psychologiczno-pedagogiczne, dzielnice m.st. Warszawy (zarządy dzielnic za pośrednictwem wydziałów spraw społecznych i zdrowia we współpracy z wydziałami oświaty i wychowania), placówki oświatowe, placówki opiekuńczo-wychowawcze, organizacje pozarządowe</p>	<p>Działanie ciągłe</p>
<p>5. Działania mające na celu oddzielenie dzieci ofiar i świadków przemocy od</p>	<p>Liczba dzieci – ofiar i świadków przemocy, którym zapewniono bezpieczne</p>	<p>Dane instytucji i organizacji uczestniczących</p>	<p>WCPR, domy dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży,</p>	<p>Działanie ciągłe</p>

sprawców przemocy (działania interwencyjne)	schronienie przed sprawcami przemocy ⁹ Liczba dzieci – ofiar i świadków przemocy, które oddzielono od rodzin, w których występuje przemoc	w Programie Dane ośrodków pomocy społecznej Dane partnerów zewnętrznych – prokuratur i sądów	ośrodki interwencji kryzysowej, Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie, hostele, ośrodki pomocy społecznej, rodzinna i instytucjonalna piecza zastępcza, Straż Miejska, organizacje pozarządowe	
---	---	--	---	--

F. Zmiana zachowań i postaw sprawców przemocy w rodzinie

Cele szczegółowe = oczekiwane rezultaty	Wskaźniki	Źródła pochodzenia wskaźników
F1. Zwiększenie udziału sprawców przemocy, będących osobami uzależnionymi, w programach terapii uzależnień	Liczba sprawców przemocy uczestniczących w programach terapii uzależnień, w ramach programów ponadpodstawowych Liczba sprawców przemocy, którzy uczestniczyli w pełnym cyklu terapii uzależnień, w ramach programów ponadpodstawowych	Dane realizatorów programów terapii uzależnień dla sprawców przemocy w rodzinie Monitoring Programu
F2. Zwiększenie motywacji i uczestnictwa sprawców przemocy w programach korekcyjno-edukacyjnych i terapeutycznych	Odsetek sprawców przemocy zidentyfikowanych przez instytucje i organizacje uczestniczące w Programie deklarujących udział w programach korekcyjno-edukacyjnych i terapeutycznych Liczba sprawców przemocy uczestniczących w programach korekcyjno-edukacyjnych i terapeutycznych Liczba sprawców przemocy, którzy uczestniczyli w pełnym cyklu programu	Ewaluacja wewnętrzna realizatorów programów Monitoring Programu Badania sprawców przemocy korzystających z usług instytucji i organizacji uczestniczących w Programie

⁹ Dotyczy to przypadków oddzielenia dzieci od sprawców, gdy dziecko pozostaje pod opieką niekrzywdzącego rodzica.

	korekcyjno-edukacyjnego	
F3. Zwiększenie kontroli zachowań przemocowych przez sprawców przemocy w rodzinie	Liczba sprawców przemocy uczestniczących w programach korekcyjno-edukacyjnych i terapeutycznych Liczba sprawców przemocy, którzy uczestniczyli w pełnym cyklu programu korekcyjno-edukacyjnego Liczba programów korekcyjno-edukacyjnych i terapeutycznych	Ewaluacja wewnętrzna realizatorów programów
F4. Zmniejszenie liczby sprawców przemocy akceptujących stosowanie przemocy w rodzinie	Odsetek sprawców przemocy uczestniczących w programach korekcyjno-edukacyjnych i terapeutycznych nieakceptujących stosowania przemocy w rodzinie niezależnie od sytuacji	Ewaluacja wewnętrzna realizatorów programów
F5. Wzrost świadomości konsekwencji stosowania przemocy i przyjęcia odpowiedzialności za swoje czyny wśród sprawców przemocy w rodzinie	Odsetek sprawców przemocy zidentyfikowanych przez instytucje i organizacje uczestniczące w Programie posiadających wiedzę o prawnych i społecznych konsekwencjach stosowania przemocy w rodzinie	Ewaluacja wewnętrzna realizatorów programów Badania sprawców przemocy korzystających z usług instytucji i organizacji uczestniczących w Programie
F6. Zwiększenie różnorodności oferty dla sprawców przemocy, u których nie występuje problem uzależnienia	Stosunek liczby miejsc w programach terapii uzależnień do liczby miejsc w pozostałych programach korekcyjno-edukacyjnych i terapeutycznych dla sprawców przemocy Liczba odbiorców programów, w tym korekcyjno-edukacyjnych, dla osób stosujących przemoc (z wyszczególnieniem osób uzależnionych i nieuzależnionych)	Dane realizatorów programów Monitoring Programu

Działania realizujące cele F1-F6

Działania	Wskaźniki	Źródła pochodzenia wskaźników	Realizatorzy	Termin wykonania
1. Prowadzenie ponadpodstawowych programów terapii uzależnień dla uzależnionych sprawców przemocy w rodzinie	Liczba sprawców przemocy uczestniczących w ponadpodstawowych programach terapii uzależnień Liczba sprawców przemocy uczestniczących w pełnym cyklu ponadpodstawowych programów terapii uzależnień Liczba programów ponadpodstawowych w terapii uzależnień Liczba organizacji prowadzących ponadpodstawowe programy terapii uzależnień dla sprawców przemocy w rodzinie Liczba miejsc w ponadpodstawowych programach terapii uzależnień dla sprawców przemocy w rodzinie	Dane realizatorów programów Monitoring Programu	Biuro Polityki Społecznej, Biuro Polityki Zdrowotnej podmioty lecznicze udzielające świadczenia w zakresie leczenia odwykowego, organizacje pozarządowe	Działanie ciągłe
2. Prowadzenie programów korekcyjno-edukacyjnych dla sprawców przemocy w rodzinie oraz ich monitorowanie i ewaluacja	Liczba organizacji prowadzących programy korekcyjno-edukacyjne dla sprawców przemocy w rodzinie	Dane realizatorów programów: monitoring uczestnictwa w programach	Biuro Polityki Społecznej, dzielnice m.st. Warszawy (zarządy dzielnic za pośrednictwem wydziałów spraw społecznych i zdrowia)	Działanie ciągłe

	<p>Liczba programów i czas realizacji</p> <p>Liczba miejsc w programach korekcyjno-edukacyjnych dla sprawców przemocy w rodzinie</p> <p>Liczba odbiorców programów korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc, którzy ukończyli pełen cykl programu (osób uzależnionych i osób nieuzależnionych)</p>	<p>i ewaluacja programów</p> <p>Monitoring Programu</p>	<p>we współpracy z organizacjami pozarządowymi i pozostałymi podmiotami wskazanymi, jako uczestniczące w realizacji Programu, podmioty lecznicze udzielające świadczenia w zakresie leczenia odwykowego, ośrodki pomocy społecznej, Specjalistyczna Poradnia Rodzinna ds. Przeciwdziałania Przemocy</p>	
<p>3. Prowadzenie programów terapeutycznych i innych form oddziaływań psychologicznych dla sprawców przemocy w rodzinie</p>	<p>Liczba organizacji prowadzących programy terapeutyczne dla sprawców przemocy w rodzinie</p> <p>Liczba organizacji prowadzących inne formy oddziaływań psychologicznych dla sprawców przemocy w rodzinie</p> <p>Liczba sprawców przemocy w rodzinie uczestniczących w programach terapeutycznych i innych formach oddziaływań psychologicznych</p>	<p>Dane realizatorów programów</p> <p>Monitoring Programu</p>	<p>Biuro Polityki Społecznej, Biuro Polityki Zdrowotnej, podmioty lecznicze udzielające świadczenia w zakresie leczenia odwykowego, specjalistyczne poradnie rodzinne, organizacje pozarządowe i pozostałe podmioty wskazane jako uczestniczące w realizacji Programu</p>	<p>Działanie ciągłe</p>

	Liczba miejsc w programach terapeutycznych dla sprawców przemocy			
4. Działania informacyjne adresowane do sprawców przemocy	<p>Odsetek sprawców przemocy zidentyfikowanych przez instytucje i organizacje uczestniczące w Programie, którzy zetknęli się z akcjami informacyjnymi i nabyli wiedzę o konsekwencjach stosowania przemocy w rodzinie</p> <p>Liczba prowadzonych akcji informacyjnych</p> <p>Liczba i rodzaj wykorzystanych nośników informacji</p>	<p>Dane realizatora akcji informacyjnych</p> <p>Badania sprawców przemocy korzystających z usług instytucji i organizacji uczestniczących w Programie</p>	<p>Biuro Polityki Społecznej, dzielnice m.st. Warszawy (zarządy dzielnic za pośrednictwem wydziałów spraw społecznych i zdrowia) we współpracy z organizacjami pozarządowymi i pozostałymi podmiotami wskazanymi jako uczestniczące w realizacji Programu</p>	Działanie ciągłe
5. Opracowanie i wdrożenie nowych programów korekcyjno-edukacyjnych i terapeutycznych dla sprawców niebędących osobami uzależnionymi	<p>Liczba wdrożonych programów korekcyjno-edukacyjnych i terapeutycznych dla sprawców przemocy w rodzinie niebędących osobami uzależnionymi</p> <p>Liczba miejsc w nowych programach korekcyjno-edukacyjnych i terapeutycznych dla</p>	<p>Dane realizatorów programów</p> <p>Monitoring Programu</p>	<p>Biuro Polityki Społecznej we współpracy z realizatorami oferty dla sprawców przemocy, w tym z organizacjami pozarządowymi</p>	Działanie ciągłe

	sprawców przemocy w rodzinie niebędących osobami uzależnionymi			
--	--	--	--	--

G. Zwiększenie potencjału instytucjonalnego organizacji uczestniczących w realizacji Programu oraz efektywności jego wykorzystania

Osiągnięcie rezultatów w proponowanych obszarach priorytetowych A-E wymaga:

- kontynuowania działań wzmacniających potencjał instytucjonalny organizacji uczestniczących w Programie, w tym w szczególności działań zwiększających wiedzę i umiejętności pracowników instytucji i organizacji oraz sprawną współpracę pomiędzy instytucjami i organizacjami;
- poprawy współpracy pomiędzy instytucjami i organizacjami uczestniczącymi w Programie;
- stałego dostosowywania istniejących zasobów do zdiagnozowanych potrzeb oraz ich efektywnego wykorzystania.

Cele szczegółowe = oczekiwane rezultaty	Wskaźniki	Źródła pochodzenia wskaźników
G1. Zwiększenie wiedzy i umiejętności pracowników instytucji i organizacji uczestniczących w Programie, w tym przedstawicieli zespołów interdyscyplinarnych ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie i grup roboczych	Odsetek uczestników szkoleń dla pracowników instytucji i organizacji uczestniczących w Programie deklarujących zwiększenie wiedzy i umiejętności dotyczących przeciwdziałania przemocy w rodzinie Odsetek uczestników szkoleń dla pracowników instytucji i organizacji uczestniczących w Programie deklarujących użyteczność nabytej wiedzy i umiejętności w codziennej pracy	Ewaluacja realizatorów szkoleń Badania pracowników instytucji i organizacji uczestniczących w Programie
G2. Poprawa współpracy pomiędzy instytucjami i organizacjami uczestniczącymi w realizacji Programu	Pozytywna ocena współpracy formułowana przez pracowników instytucji i organizacji uczestniczących w Programie Liczba instytucji i organizacji przekazujących informacje o przypadkach przemocy w rodzinie dzielnicowym zespołom	Badania pracowników instytucji i organizacji uczestniczących w Programie Monitoring Programu Dane Biura Polityki Społecznej, dzielnicowych

	interdyscyplinarnym ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie Liczba grup roboczych utworzonych przy dzielnicowych zespołach interdyscyplinarnych ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie	wydziałów spraw społecznych i zdrowia
G3. Zwiększenie efektywności wykorzystania zaplecza instytucjonalnego Programu	Diagnozy opracowane w dzielnicach Raporty na temat dostosowania oferty do potrzeb Liczba organizacji i instytucji uczestniczących w Programie posiadających dostęp do bazy danych z aktualnymi ofertami dla ofiar przemocy	Dane Biura Polityki Społecznej, dzielnicowych wydziałów spraw społecznych i zdrowia, dzielnicowych zespołów interdyscyplinarnych ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie Monitoring Programu

Działania realizujące cele G1-G2

Działania	Wskaźniki	Źródła pochodzenia wskaźników	Realizatorzy	Termin wykonania
1. Szkolenia z zakresu przygotowania i realizacji programów profilaktycznych	Liczba uczestników szkoleń Liczba przeprowadzonych szkoleń	Dane realizatorów szkoleń	Biuro Polityki Społecznej, dzielnice m.st. Warszawy (zarządy dzielnic za pośrednictwem wydziałów spraw społecznych i zdrowia) we współpracy z organizacjami pozarządowymi i pozostałymi podmiotami wskazanymi jako uczestniczące w realizacji Programu	Działanie ciągłe
2. Szkolenia z zakresu przygotowania i realizacji	Liczba uczestników szkoleń Liczba przeprowadzonych	Dane realizatorów szkoleń	Biuro Polityki Społecznej, dzielnice m.st. Warszawy	Działanie ciągłe

programów pomocy i wsparcia dla ofiar przemocy	szkoleń		(zarządy dzielnic za pośrednictwem wydziałów spraw społecznych i zdrowia) we współpracy z organizacjami pozarządowymi i pozostałymi podmiotami wskazanymi jako uczestniczące w realizacji Programu	
3. Szkolenia grup zawodowych pracujących z dziećmi – ofiarami i świadkami przemocy i ich rodzinami	Liczba uczestników szkoleń Liczba przeprowadzonych szkoleń	Dane realizatorów szkoleń	Biuro Polityki Społecznej, dzielnice m.st. Warszawy (zarządy dzielnic za pośrednictwem wydziałów spraw społecznych i zdrowia) we współpracy z organizacjami pozarządowymi i pozostałymi podmiotami wskazanymi jako uczestniczące w realizacji Programu	Działanie ciągłe
4. Szkolenia z zakresu przygotowania i realizacji programów dla sprawców przemocy	Liczba uczestników szkoleń Liczba przeprowadzonych szkoleń	Dane realizatorów szkoleń	Biuro Polityki Społecznej, dzielnice m.st. Warszawy (zarządy dzielnic za pośrednictwem wydziałów spraw społecznych i zdrowia) we współpracy z organizacjami pozarządowymi i pozostałymi podmiotami wskazanymi jako uczestniczące w realizacji Programu	Działanie ciągłe
5. Szkolenia uczestników	Liczba uczestników szkoleń	Dane realizatorów	Biuro Polityki Społecznej,	Działanie ciągłe

dzielnicowych zespołów interdyscyplinarnych ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie i grup roboczych	Liczba przeprowadzonych szkoleń	szkoleń	dzielnice m.st. Warszawy (zarządy dzielnic za pośrednictwem wydziałów spraw społecznych i zdrowia) we współpracy z organizacjami pozarządowymi i pozostałymi podmiotami wskazanymi jako uczestniczące w realizacji Programu	
6. Organizowanie konferencji i seminariów poświęconych problemowi przemocy w rodzinie	Liczba zorganizowanych konferencji i seminariów Liczba uczestników konferencji i seminariów Liczba instytucji i organizacji uczestniczących w konferencjach i seminariach	Biuro Polityki Społecznej, dzielnicowe wydziały spraw społecznych i zdrowia	Biuro Polityki Społecznej, dzielnice m.st. Warszawy (zarządy dzielnic za pośrednictwem wydziałów spraw społecznych i zdrowia) we współpracy z organizacjami pozarządowymi i instytucjami naukowo-badawczymi	Działanie ciągłe
7. Wsparcie psychologiczne: superwizje ¹⁰ , coaching ¹¹ , grupy wsparcia dla profesjonalistów pracujących z członkami rodzin, w których występuje przemoc w rodzinie	Liczba i rodzaj instytucji i organizacji działających w ramach Programu oferujących superwizję, coaching swoim pracownikom Liczba i rodzaj instytucji/ organizacji oferujących grupy	Dane realizatorów	Instytucje i organizacje działające w ramach Programu oferujące wsparcie profesjonalistom	Działanie ciągłe

¹⁰ Superwizja to regularne spotkania profesjonalisty z innym specjalistą posiadającym certyfikat superwizora w celu konsultowania pracy z klientem i innych kwestii związanych z wykonywaniem obowiązków (np. psychoterapeuty).

¹¹ Coaching to metoda doskonalenia kompetencji (w tym zawodowych) pod kierunkiem coacha (trenera) przez nabywanie nowych umiejętności, korygowanie nieskutecznych zachowań itp. Celem coachingu jest wspieranie osoby objętej coachingiem w osiągnięciu przez nią uzgodnionych z coachem celów. Metoda ta bazuje na zasobach osoby w niej uczestniczącej (np. na wiedzy i umiejętnościach już posiadanych). Coach motywuje i towarzyszy podopiecznemu w celowym usprawnianiu jego funkcjonowania.

	wsparcia dla profesjonalistów działających w ramach Programu Liczba przeprowadzonych superwizji (wewnętrznych i zewnętrznych), coachingu, grup wsparcia Liczba uczestników korzystających z wymienionych form pomocy			
8. Włączanie organizacji i instytucji zajmujących się problemem przemocy w rodzinie do prac dzielnicowych zespołów interdyscyplinarnych ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie i grup roboczych	Liczba instytucji i organizacji oraz liczba osób uczestniczących w pracach dzielnicowych zespołów interdyscyplinarnych ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie i w grupach roboczych	Dane dzielnicowych zespołów interdyscyplinarnych ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie	Dzielnice m.st. Warszawy (zarządy dzielnic za pośrednictwem wydziałów spraw społecznych i zdrowia)	Działanie ciągłe
9. Współpraca podmiotów w ramach działań zespołów interdyscyplinarnych ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie	Liczba spotkań zespołów interdyscyplinarnych ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Liczba utworzonych grup roboczych i liczba ich spotkań	Dane dzielnicowych zespołów interdyscyplinarnych ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie	Dzielnicowe zespoły interdyscyplinarne ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie	Działanie ciągłe
10. Współpraca z innymi jednostkami samorządu terytorialnego, agendami rządowymi i przedstawicielami innych	Rodzaj i liczba podjętych form współpracy	Dane Biura Polityki Społecznej oraz dzielnicowych wydziałów spraw społecznych i zdrowia	Biuro Polityki Społecznej, dzielnice m.st. Warszawy (zarządy dzielnic za pośrednictwem wydziałów spraw społecznych i zdrowia)	Działanie ciągłe

instytucji/służb w zakresie przeciwdziałania przemocy, (konferencje, seminaria, zespoły zadaniowe, wizyty studyjne, partnerstwa itp.)				
---	--	--	--	--

Działania realizujące cel G3

Działania	Wskaźniki	Źródła pochodzenia wskaźników	Realizatorzy	Termin wykonania
11. Diagnoza skali zjawiska, potrzeb oraz ocena istniejących zasobów	Diagnozy opracowane w dzielnicach m.st. Warszawy	Dane realizatorów	Dzielnicowe zespoły interdyscyplinarne ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie, dzielnice m.st. Warszawy (zarządy dzielnic za pośrednictwem wydziałów spraw społecznych i zdrowia)	1 raz w roku
12. Dostosowywanie istniejących zasobów do zdiagnozowanych potrzeb i pozyskiwanie środków na uruchamianie nowych programów	Dane dotyczące dostosowywania zasobów do potrzeb Liczba uruchomionych nowych programów	Dane realizatorów	Biuro Polityki Społecznej, dzielnicowe zespoły interdyscyplinarne ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie, dzielnice m.st. Warszawy (zarządy dzielnic za pośrednictwem wydziałów spraw społecznych i zdrowia)	Działanie ciągłe
13. Opracowanie i wykorzystywanie bazy danych zawierającej opis pełnej oferty działań adresowanych do ofiar przemocy, dostępnej dla organizacji i instytucji uczestniczących w Programie	Liczba organizacji i instytucji uczestniczących w Programie posiadających dostęp do bazy danych zawierającej aktualne oferty dla ofiar przemocy	Monitoring Programu	Biuro Polityki Społecznej, dzielnice m.st. Warszawy (zarządy dzielnic za pośrednictwem wydziałów spraw społecznych i zdrowia), inni realizatorzy	Opracowanie 2012 Kontynuacja – działanie ciągłe

Monitorowanie i ewaluacja Programu

Monitoring Programu obejmować będzie działania podejmowane przez wszystkie instytucje i organizacje uczestniczące w jego realizacji. Zakłada się, że gromadzenie danych dotyczących działalności podmiotów odbywać się będzie w cyklach 12-miesięcznych. W celu dokonania charakterystyki sytuacji wyjściowej, przewiduje się przeprowadzenie pierwszego pomiaru na początku realizacji Programu.

Badania ewaluacyjne Programu, ukazujące skuteczność, użyteczność i trwałość osiągniętego wpływu oraz rezultatów i wyników, zostaną przeprowadzone w połowie realizacji Programu oraz po jego zakończeniu. W celu dokonania charakterystyki sytuacji wyjściowej, rekomenduje się przeprowadzenie pierwszych badań sondażowych na początku realizacji Programu.

W ramach ewaluacji Programu planuje się:

- Badanie sondażowe dotyczące zjawiska przemocy w rodzinie realizowane w ramach badania dedykowanego, przeprowadzonego na reprezentatywnej, losowej próbie dorosłych mieszkańców Warszawy (metoda CATI – wywiad telefoniczny). Pomiar powinien być powtarzany nie częściej niż raz na dwa lata. Badanie realizowane przez Centrum Komunikacji Społecznej we współpracy z Biurem Polityki Społecznej.
- Badanie pracowników instytucji zajmujących się przypadkami przemocy w rodzinie – realizacja w 2014 i w 2016 roku. Zlecenie badań przez Biuro Polityki Społecznej we współpracy z Centrum Komunikacji Społecznej.
- Zewnętrzną ewaluację programów profilaktycznych – realizacja w 2013 i w 2015 roku. Zlecenie ewaluacji przez dzielnicowe wydziały spraw społecznych i zdrowia.
- Badanie ofiar przemocy korzystających z usług instytucji i organizacji uczestniczących w Programie – realizacja w 2014 i w 2016 roku. Zlecenie badań przez Biuro Polityki Społecznej we współpracy z Centrum Komunikacji Społecznej.
- Badanie sprawców przemocy korzystających z usług instytucji i organizacji uczestniczących w Programie – realizacja w 2013 roku. Zlecenie badania przez Biuro Polityki Społecznej we współpracy z Centrum Komunikacji Społecznej.